Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашарІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дениз ● ЕРА, 17 ИЮЛЬ, 1980 ШУ. ● № 85 (6215). ● Мах 2 кепиг.

КПСС XXVI СЪЕЗДА ДАХА МА ДОАГГІАРА НАЬКЪАГІО!

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьекий районаша, предприятеша, организацеша 1980 шера хьалхарча ах шера промышленносте, транспорте, бузаме производства эффективности балла дийали айяра тІехьа нолальча социалистически яхьа итогаш.

Котальнарг а лаьрхІа хьоманьй:

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ:

хьалхара моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кера тела ЦІе байрах еннай

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНА:

шолларІа моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОНА, СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНА:

кхоалгІа моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамота еннай

МАЛГОБЕКСКИ РАЙОНА;

ПРОИЗВОДСТВЕННИИ ИИЛМА-ПРОИЗВОДСТВЕННИИ ОБЪЕДИНЕНЕШТА ЮКЪЕ:

хьалхара моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома ЦІе байрах еннай, сийлен Улга тІа яьккхай,

«ГРОЗНЕФТЬ» ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНИ;

шолларІа моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай, сийлен Улга тІа яьккхай

«ПРОМАВТОМАТИКА» НПО;

кхоалгІа моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом еннай, сийлен Улга тІа яьккхай

ГРОЗНЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ ШВЕЙНИ ОБЪЕДИНЕНИ;

ПРОМЫШЛЕННОСТЕН ТРАНСПОРТЕН ПРЕДПРИЯТЕШТА ЮКЪЕ:

хьалхара моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кера тела ЦІе байрах еннай, сийлен Улга тІа яьккхай:

«Старогрознефть» мехкдаьттан газа йоккха управлени;

СССР 50 шу динара цІерагІа йолу Грозненски химически завод;

«Красный молот» завод;

ТЭЦ-2;

Грозненски экспериментально-механически завод;

Гудермесски маьшна завод;

Шалински мехлесхоз;

республикански радиотелевизионни центр;

«Чечингобытьбыт» объединени;

производственно - текстильно - галантерейни объединени;

1737 автоколонна;

шолларІа моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай:

бурув тоьхара балхий Октябрьски управлене,

бурув тоьхара балхий Карабулакски управлене,

«Грознефтеоргсинтез» объединене производственно-техни конторина;

ГІ. Ахриева цІерагІа «Электроинструмент» заводе;

Грозненски электромеханически заводе;

Малгобекан электрически сеташта;

Грозненски чьегІара-коньяни комбината;

кхоалгІа моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом еннай:

технологически транспорта Ташкалински управлене;

«Нефтехимзапчасть» завода;

«Электроприбор» заводе;

«Грозгипронефтехим» институте;

«Терек» яхача Нохч-ГІалгІай мебельно-хьу чекайоккхача производствени объединенена;

«Пищемаш» завода;

радиотехнически завода;

Грозненски мехлесхоза.

ФОТОРЕПОРТАЖ

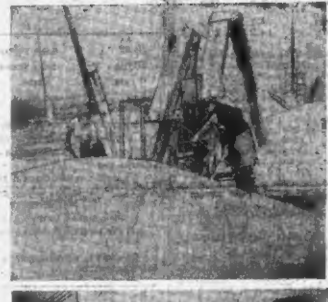

Ши эзари ши бІаьн гектара тІа шоаш кхеда ялат чуэцаш боахк Малгобекски района «Ингушский» совхоза механизатораш. Кхойтта комбайн йоалл хьувкъам чуэцаш. 16 июль хьатІакхоачаш цхьа эзари ах эзари соагІча гектара тІара ялат хьекха іо и дилла цох цхьа эзари цхьа бІаьн гектара тІара дар аьрда дагькхад механизатораша.

КПСС XXVI съезда дикача хьокхамашца накъабахара шерра социалистически яхь а йоаржаь хьинар ца кхедеш къахьег комбайнераша. Шоаш хьабу болх дикеи цІеней а беш цхьа сахьат комбайнашка сеца ца доаккхийташ къахьег совхоза дикагІболча комбайнераша Гатагажев Хьажбикара, Гандалоев Султана, Умаров Нурде, Гандалоев Башира, Алероев Ризвана. Ши эзари ши бІаьн тонн ялат аьрда а аьрда хьатта хьадайтад цар. ТІехьтІехьагІа кхы а чІоагІагІа ардаш латт комбайнераштa юкъера социалистически яхь.

Царна юкъе хьалхара моттиг яьккхача Гатагажев Хьажбикара цІе вымпели ахчан премии, шоллагІьа яьккхача Гандалоев Султана премии дІалу кхай тІа а вена совхоза парткома секретара Боков Микаьила (хьалхара сурт).

Хьинаре къахьег хьатта ялат цІендеши доксадеш боаккача болхлоша а. Царна юкъе белгалбаьннаб Гандалоева Радимхани Галаева Аминати (шоллагІа сурт).

Механизатораш раьза хургболча тайпара чаме кхача кийчбу Медова Маремеи Галаева Аьсетеи (кхоалагІа сурт). **Н. ЕЛИЕВА суртах.**

ЧУЭЦАШ ЛАТТ ЯЛАТ

Колхозийи совхозийи хІаммэ моторашца ду таттан социм дац. Юрта боахамашкара механизаторай уйла йолаш ба сихха ца дойташи ялат чуэца. Ипатовский метод шерра юкъе а йоалаь хьалха латтача боахамаша хьекха а аьрда а дакьххад ма бола ялат.

14 июль хьатІакхоачам ерригача республике 120 эзар гектара тІера ялат чуийцад, из чуэца дезачох 64 процент хуа.

Грозненски, Наурски, Гудермесски районашкарча боахамаша чуийцад 75 процент ялат.

ХІаьта Малгобекски Надтеречни районашка аьрда ялат ах мара дац.

ХІара гектара тІера республике чудаьхь ялат 23,2 центнер, хІаьта Ачхой-Мартановски районе 25 центнер, Гудермесски — 27, Сунженски Урус-Мартановски районашка 25 центнерал соагІа да.

ШЕРРА ЙОАРЖАЕ ЯХЬ!

КПСС обкома бюрос, НГІАССР Министрий Советс, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо тІайийцаб «КПСС XXVI съезда даха ма доагтІара нахъадахара Нохч-ГІалгІай АССР районий, предприятей, организацей, совхозий, колхозий, производственни бригадай, къахьегамхой социалистически яхьах» бола социм.

Социм тІа къоабалъяьй «Грознефть», «Оргтехника» объединеней «Новосельский» совхозеи коллективаша КПСС XXVI съезда даха ма доагтІара накъадахара республикански социалистически яхь йоаржае аьнна дІайолаяь инициатива.

КПСС городскойи районнии комитеташ, горрайисполкомаш, облсовпроф, профсоюзий обкомаш, ВЛКСМ городскойи районнии комитеташ, юкъьанцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, предприятей кулгалхой декхарийла баьб хьалха латтача коллективай, съезда хьалхара социалистически яхь дІайолаяьряй почин хьаллаца. КПСС XXVI съезда даха ма доагтІара накъадахара йола яхь шерра дІайоаржае, хІаьта цун ларда тІа республика халкъа боахама дерригача доакъошка экономически социальни дегІаахара керда толамаш даха, эффективности балла дикали айе, 1980 шера план хабал хьалха кхоачаш елга а керда, цхьайттаьлагІа пятилетка толаме дІайолаелга а Іалашде.

ЧІоагІъяьй «КПСС XXVI съезда даха ма доагтІара накъадахара Нохч-ГІалгІай АССР районий, предприятей, организацей, совхозий, колхозий, производственни бригадай, къахьегамхой социалистически яхьах йола Условеш».

Съезда хьалхарча социалистически яхьа котъальнча районаш, коллективаш, производственни бригадаш, къахьегамхой белгалбахара чІоагІъяьй:

«КПСС XXVI съезда сийна лелаеча социалистически яхье котваьнначоа» яха КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома 45 памятни знаки царна дола иэзал тешали;

«КПСС XXVI съезда сийна лелаеча яхье котваьннача» яха 350 сийлен диплом;

«КПСС XXVI съезда сийна лелаеча социалистически яхье котваьннар» яха КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома 100 вымпел;

шо-шоаш яхь лелаеча болхлошта, гІулакхерча цаха, инженерно-технически балхахошта, колхозхошта эла — «КПСС XXVI съезда сийна Нохч-ГІалгІай АССР лелаеча социалистически яхье котваьннача» яха 4 эзар Сийлен грамота.

КПСС XXVI съезда долча къахьегама' соагІатий Памятни книжка.

ЧІоагІъяьй положенеш:

«КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Памятни знаках», «КПСС XXVI съезда долча къахьегама соагІатий Республикански книжках».

Юртарчарна новкъостала

Дукха хьалхагІа дена хьадоагІаш доттагІала бувзамаш да Ленина орден лелаеча «Грознефть» яхача производствени объединене Старогрозненски технологически транспорта управлене коллектива республика кхашнарчеи хьайбай фермашкарчеи къахьегамхошца. Автомобилисташа хІара шера новкъостал ду царна кхашнара ялаташ чуэца, гІожен мошен доакъараш кийчде, лаьтташ аха.

Ишта уйх шера а автомобилисташа дІаьа товль, кийчъяь, аьнна цІи йоаргІола гІирсаш а дехка дІаелар царна 25 автомобиль. Царех цхъ, коммунистически къахьегама ударник Дохшукаев Іалаьмат керте а волаш, хІанзе а «Нефтяник» яхача совхоза кхашка болх беш я.

Водителаша Магомадов Бахьаудина, Тазбиев Хьусейна, Исаев Іарбе, керда хьабаьнна хьувкъам чуэца шоаш болхаш, массане а цхьатарра хьанхайкадир, шоай къахьегам цоаш КПСС XXVI съезда хетабеш хилар.

Т. АЛИКСЕЕВ.

ЛАЬРХІАЧУЛ ДУКХАГІА

Надтеречни района «Калаусский» совхоза ялат чуэцара балхаш дІадоладенначахьа хьалхарча дийнахьа дезэ из цІеней сихен чудерзадар духьа шерра социалистически яхь яьржар бригадашта юкъе. Хьалхле хІаьэ коммуниста Ленина орден лелаеча Закаев Альбека кулгалдеча бригадагІа я.

Мукх чуийца мукъадаьннача кхашкара сихда ча дІадоаккхаш боахк механизатораш. Уж ба йоккха балха опыт йола нах: Шамаев Мугу, Дулуев Асланбек, Висатов Руслан, Апкаев Хьусен. Балха цхи норма ца еш дикагІа дІадахийтац царех хІаране. Кхай тІа юхе хІама ца юташ гуаду ча. Царна тІехьа кхашка арабоал лаьтта балхаш бола механизатораш. Чуэца беза мукх 50 гектара тІа бисача хала дІабоалабар цар шоай болх. Лаьтта оахаш нормаш юкъера лаьрхІача 150—170 процент кхоачашъеш къахьег механизатораша Арсынгириев Адама, Бакчаев Ширвани, Арсемаков Мовсара, Оздоев Илеза. Цар беча балха геттара раьза ба боахама кулгалхой а специалисташ а.

Совхоза керттерча усадьбе а доккхал дош йоах ялат чуэца новкъостал де Назрановски районера венача комбайнера, коммуниста, КПСС Назрановски райкома члена Буэуртанов Махьмада цІи. Тамаш а лц. Овсаре бу цо болх. Норма 27 йолаш хІара дийнахьа 35 тонн соагІа ялат оард. Ялат чуэцаш воаллача 10 комбайнера юкъе лаьржача яхье хаддаьнаа хьалха волаш хьа а воагІа. Дика болх барах массехказа ахчан соагІаташ тайнинад цуна. Балха нормаш тІехьхоачашъеш къахьег яхьа шоллагІча моттиге волча-цу совхоза комбайнера Элисултанов Висхана а. Цо юкъера лаьрхІача 30 тонн ялат оард хІара дийнахьа, норма 27 йолаш.

Комбайнерел тІехьа ца бисе гІерташ шоай низ дІаккхоачар деш ба кхай тІара хьатта плат дІакхухьаш лела шоферлаш а. Геттара раьза волаш цІи йоакх Закаев Альбека ЧИВС-а шоллагІча ПМК-а шофера Закриев Зайнде.

— Новкъостал де вена из балха хьокхамашна диллача совхоза шоферел а хьалхавьннив яхье. Нормаш 180—200 процент кхоачаш ца еш цхьа ди дІадоладац цуна, — йоах Зайндиах Закаев Альбека.

Ма хуаль дикагІа цІен а деш эшача боарамга дІанхьечалца ялат доккъадеш къахьоташ ба хьаттара болхлой а.

— Кхай тІара хьадена ялат асфальт йиллача майдан тІа доармаду оаха докъадалийтара. ТІакхха цІенде доладу.— дувц ялат чуэцача юкъе хьатта дечa балхашта кулгалде оттаваьча отделене бухгалтера Бетерсултанов Мувсас. — ХІанз ялат чудерзаде доладьча хана, дийнахьа а буса а къахьег хьаттарча болхлоша, хІаьта къаьстта дика къахьег Саламбаева Додас, Товсултанова Маремас, Юшаева Розас, Инуева Ловдас, кхычар. Хьатта ялат хьаккхуча шофераштa юкъе Закриев Зайндел соагІа цоай дехарех геттара дика лоархІабеш къахьег Назрановски районера новкъостал де веначa Шонпов Рамзана, совхоза шофераша Афанасьев Мохден Хадиев Ризвани.

Геттара дика ба хьувкъам а. Кхаш хий дехкаш доацдале а хІара гектара тІара чудаьхь юкъера лаьрхІача 23 центнер ялат.

М. ХУМАДОВ.

Рейд

ГІУЛАКХАШ ТАЙП-ТАЙПАРА ДА

Назрановски районера механизатораш нерда ялата хьувкъам шерра чуэца болабеннаб. Уж чуэца дезаш ба 12300 гектара тІа дІадийна бола ялат. Болх беш я итташ ялат чуийду агрегаташ, автомобилаш, тракторни тележкаш, кхыйола машинаш. Ялат кхедерий дог-уйла айдаьд дукхха ха йоацаш хиннача КПСС ЦК июньски Пленума социмаша, цигача доклад яьча КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева дешаша. Даха ма доагтІа хьамсарча парте XXVI съезда накъадолташ районерча ялат кхедераша лоацдача хана — 10—12 дийнахьа — цхьа фийг ца боабеш ялат чуэца лаьрхІад.

* * *

Назрановски совхоз-техникума директорца нов. М. М. Цокиевца кхашка арадаьлар тхо.

— Комбайноен экипажаша, механизировании отряда членаша кхы а лоацагІча хана — 9—10 дийнахьа — чуийца дакхэа дерхІ тха боахамера ялат, — дувц совхоз-техникума директора. — Кхаш мукъа доаллашехь доакъара лаьрхІа культураш дІаюргья оаха, цул соагІа, гурахьа ялат дІадуврпдолаш лаьтта а аьха Іодуллардга.

Шоаш де лерхІар кхоачашде совхоз-техникуме торонаш йолаш я. Говзача механизаторий кара я мел эша машинаш: 11 комбайни 3 жаткеи. Кхашнара ялат хьатта дІаувзаш 9 автомашин а я. Берригаш а шоай балхах дика кхеташ, хьинаре нах ба.

Юртара арадаьлча, машина гола а теха дІайийрзар. БІаре дІа ме кхоач форд санна горнаш латт кхаьча кІа. Кхо жатка вІаштІехьа-тІехьа ялат хьокхаш хьийоагІа. Уж лелаеш ба опыт йола механизатораш Гайсанов Мухарбик, Китиев Махьмад-Салий, Даурбеков Адам.

Совхоз-техникума директора Цокиев МурцаІалий Мухтаре, киса леладу блокнот хьа а даькха, укх тайпара справка лу. Кхаь жатко шин дийнахьеи ах дийнахьеи 220 гектара тІара плат хьекха касарех Іодиллад.

Кхаьй вокх оагІорахьа касарех улла кІаш оардаш боахк. Цигача болх беш я Кансыгов Мувсай, Хамхоев гІар Ахьмадеи Габойи, цар новкъостий комбайнаш.

Цоккех хьок ялат мишта хьоих, из мишта оард. Механизатораша беча балха раьза ва: кхашка канаш юхедисац, кагашца ялат дац, дикал лакха йолаш чуэи хьувкъам. Гуш да, массане а хьувкъама йоакхо елга.

— Балха итогашка хьожача хана, — дувц совхоз-техникума агронома М. Султыгова, — керттера хьокхам лоархІ ялат цІена хьокхилга а фийг ца боабеш оардилга а. Дика хиннад укх шера ялаташ, раьза волаш дувц цо. — ХІара гектара тІара 30 центнерга кхоачаш чуэц кІа.

Ялат оардаш ши звено я. Царна кулгалдеш ба йоккха балха опыт йола механизатораш М. Кансыгов, А.-М. Котиков. Уж шоайла яхье а баьнна къахьегаш ба.

Ялат чу мишта эц, из мишта оард. ГІаране болх мишта бу хьок беррига механизатораш. Новкъоста толам баьлча гІадболх, эшачое гІоновкъостал ду. Ишта барт тайна беча балха толамаш доах, юкъара болх дикагІа хьабе дог доагІа.

Белгалбаьннаб ялат чуэцача хьалхалаттараш. Царех я Кансыгов Мувсай звено я. Хьалхарча итогех звенов коллективана преми хьокхаьй. Укхаза белгалдаккха дега шоай совхоза ялат хьакха доладалалехьа ший новкъосташца механизатораша Надтеречни района «Минеральный» совхоза ялат чуэцаш из хиннялга. Ялат хьалхагІа кхаьчача шоай коллективашна новкъостал а деш, цар 350 гектара тІара ялат аьрдад.

Совхоз-техникума кхашка дІабийна хинна беррига мукх чуийца баьннаб механизатораш. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 1,5 центнер дукхагІа ялат чуийцад планагІа оттадаьчул. Кхашкара ча хьайбашна Іа доакхаргдолча хьатІа а эза, аргІаш даьд. Кхашка болх беш я лаьтта оаха агрегаташ. ХІанзлехьа 60 гектар из аьха Іодиллад.

Кхай тІара даьнна хьатта долх тхо. Цахаддаш болх беш я ялат цІендеш, из машинашта тІадотташ йола агрегаташ. Ялат гоа ца деш, ма хулла сихагІа дІаухийт из дІайдеча чуньташка.

Укх звеношка къахьегамхошка боккха кхаъ а кхаьчар — яхе шера хьалха боахама план хана хьалха кхоачашъярах дола рапорт делар совхоз - техникумо. ХІанзчул тІехьагІа ваччахьалкхенга мел дохаш дола ялат 11 пятилетка чотагІа дохкаргда. Планал соагІа дохка дерхІ 1,5 эзар тонн ялат.

Толамо бІубоалийт. Хьувкъам чуэцаш мел болча наха чІоагІа гІадбахи къахьег. ХІаьта укхаза ялат чуэцаш боахкача наха технически, бытовой, культурни гІуланх деш гІонна йола дукха звеноша а я.

Лоацца аьлча, укх боахаме шоаех дай а лоархІаш къахьегаш ба берригаш а. Ерригаша цар уйла тІайийрза я пятилетка тІеххьарча шера хьувкъам блаза чуэцара, хургболчунна тешшаме лард йоллара.

Совхоз - техникума лаьтташца доазув а долаш дада-«Экажевский», «Маяк» яхача совхозий дараш а. Лоалаха дадача боахамашка а укхаза санна дика хьал хург ма дий, яхаш дар тхо. Бакъда, тхона хийттар хиланзар. Безаме дацар укхаза тхона дайна сурт. «Экажевский» совхозе шоаза дукхагІа дІадийнад ялат совхоз - техникуме дийначул. Укхаза 2200 гектара тІара чуэца безаш ба хьувкъам. Дерригa а хьекхар 400 гектара тІара ялат мара дац, хІаьта из а кхоачаш аьрда даьна дац. Шоаш ишта тІехьабисара бахьан ялаташ из кхачар да йоах директора декхараш кхоачашдеча Аушев Къамбулатеи совхоза керттерча агронома Аушев Абоси. Бакъда, агронома дешар дийна хила везац цу шинне дувцар нийса доацилга кхетаде. ЙоархІаш тІайоалаш латтача кхайна дІабІарахьеначa хоа ялат кхаьчалга а из хьалха деза ха тІехьайоалаш латтилга а.

Укхаза кхыъкхе гІуланх да: совхоза кулгалхой боккъоцца кийчбениябац хьувкъам чуэца. Совхозе я 20 комбайни 3 жаткеи. Царех ахаш. К. Аушева дувцачох, лоалахарча районашка ялат чуэцаш я. Из ишта дале, боахаме юхейсача техниках биэза пайда эца беза аьнна хеталу. Бакъда, йолта торонех а пайда эцац. Тхо укхаза хиннача дийнахьа боахаме йолча 10 комбайнах кхоъ еха латтар. Комбайнер Хидриев Юсупа ший машина передачай коробка ехай яхаш вар. Хувца езаш хиннар цхьа оатхал мара яцар. Из центральни усадьбера я вахав механик. Гаьна йоацдаш латт Альдиев Іаьлий «Нива». Цун а гоамъенний цхьа оатхал. КхоалагІа яр центральни усадьбе я. Сваркага хьежаш латт из. Бакъда, сварочни агрегат-м яцар «ея» доаллаш.

Болх селла эсала лелара бахьан къоастаде хьежар тхо. Бакъда, оаха деча хаттарашта корта а болаш жоп луш сағ вацар.

Совхоза кулгалхоша кхочамбоацараш а па дувцаш, дикагІа болча механизаторий цІераш йоахар. Б. Евлоев, М. Гиреев, У. Кациев, Т. Гайтов, кхьбараш дика механизатораш хилар бакъда. ХІаьта царна гІо - новкъостал деш, царна юкъе социалистически яхь йоаржеш, котаьояьннар малав хоаш саг вац. Моральни а е материальни а белгалбахац хьувкъам чуэцача хьалхалаттараш. Цхьайна а комбайна тІа яц карара кара тела цІе байрах е болх дика беш хилар хьагойташ йола кхыйола белгало.

Кхы а кІезагагІа гІадвугаш дар «Маяк» яхача совхозера гІулакхаш. Укхаза 600 гектара тІара чуэца дезача ялатех 50 гектар хьекхай, 20 гектар тІара ялаташ комбайнаша аьрдаьд. ЦІена баьбац болх а. Кос мел баькхача ялат доаделга бІаргагу. Из дов хьокхача хана, касараш хьагулдеча а оардача а хана.

Цу гІулакхо хьахьокх «Маяка» кулгалхоша ялат чуэцара йоакхо ца елга, уж сагота боацилга.

Дийна дисар де а болх тоабе а хІана а ха йолаш я. Цу гІулакха общественни организацешца цхьана оарцагІбовла беза совхозий керттера специалисташ. Хаддаьза болх бергбола конвейер вІаштІехьъйкха еза, беррига шин тІабахийта беза пятилетка тІеххьарча шера тІайийца социалистически декхараш дІаза кхоачашдара.

Х. КОДЗОЕВ, Назрановски совхоз-техникума комбайнер.

М. МАЗИЕВ, «Грозненский рабочий» газета корреспондент.

А. САГОВ, тха корреспондент.

ХЬАЙБАШТА—ШОРТТА ДОАКЪАР

Юрта боахамашкарча механизаторашка ялат чуэцарал соагІа доакъараш а кийчду. Цар Іалашъю йол, сенаж, баьца хьоар.

14 июль хьатІакхоачаш ерригача республике кийчъяьй йол 86 эзар тонн я, е заданех — 37 процент, сенаж чуэллай 73 эзар тонн, е 97 процент, баьца хьоар кийчдаьд 16,1 эзар тонн, е 52 процент.

Йол кийчъяра хьалха да Грозненски Наурски районашкара боахамаш. ХІаьта Ачхой-Мартановски районе кийчъяьр заданех 7 процент мара яц, Сунженски районе — 23 процент, Назрановски районе — 32 процент.

Республике кийчдаьд 38 тонн чІ, е кийчде дезачох пхелагІа дакъа.

Шелковской районе ка бида ялат чуийца баьннабеле а кийчдаьь ча 20 процент мара дац. Цу тайпара хьал да Гудермесски районе а. Цигарча боахамаша 640 тонн мара ча кийчдаьдац, е заданех — 10 процент.

Баьца хьоар кийчдара хьалха я Шелковской район. Цигарча боахамаша из доакъар кийчдаьд 6 эзар тонн, е 71 процент.

Наурски районерча боахамаша 1,6 эзар тонн баьца хьоар кийчдаьд, е заданех 71 процент. ХІаьта Гудермесски, Сунженски, Шалински районашка кийчдаьр 20 — 25 процент мара дац.

Юрта боахамашка торонаш я мел эша доакъараш кийчде. Кхашка кхеь культураш чу а ийца хьайбашта шортта доакъар хургдола гІулакх кхоачамде деза.

ПЯТИЛЕТКА ТЕШАМЕ ГIА БОАХ

1980 шера хьалхарча ах шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалларба паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех

Нохч - ГIалгIай АССР къахьегамхоша, 1980 шера дениnека хьисапе, тIагIертта болх бара шерра социалистически яхь а йоржаяь, КПСС XXVI съезда баха ма боаггIара накъабаха кийчлуш 1980 шера хьалхарча ах шера кердa толамаш дахьад республики экономически социальнии дегIайоаллаеча.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1980 шера хьалхарча ах шера продукци маьхале яккхара план республика бIарчча хьайцача 101,3 процент кхоачашъяьй, хIаьта НГIАССР Министрий Совета карарча промышленносто 102,3 процент.

1979 шера хьалхарча ах шераца нийсдича промышленноста къаьст-къаьстача доакъошка дахлача продукци укх тайпара дукхагIа хиннай:

Электроэнергетика — 4,8 процента
Мехкадьтта чаккхоаха промышленность — 1,8 процент
Машиностроени металлообработкея — 5,3 процент
Хьуни хьу чакхйоахен промышленность — 6,5 процент
ГIишлоингъеча материалий промышленности — 2,8 процент
Яйга промышленность — 11,4 процент

1980 шера хьалхарча ах шера объединенешнея предприятешнея гIолла продукци маьхале дахкара производство дегIаера темпаш укх тайпара да:

	1980 шера 1 ах шера план кхоачашъяра процент	1979 шера 1 ах шераца нийсдича 1980 шера 1 ах шера процент
«Грознефтеоргсинтез» Грознески производственни объединени	101	102
«Грознефть» производственни объединени	103	99,0
«Севкавнефтегазпереработка» яха грознески производственни объединени	103	96
Химически реагентий Карабулакски завод	102	101
«Красный молот» завод	101	107
«Оргтехника» Грознески производственни объединене «Электроприбор» завод	101	106
НПО «Промавтоматика» опытни завод	104	108
«Пищемаш» завод	100,9	109
ГI. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмент» завод	101	109
«Трансмаш» завод	102	99,0
«Нефтехимзапчасть» завод	101	102
Электромеханически завод	103	104
Медицински инструментий Гудермесский завод	104	100,8
Грознески ремонтно - механически завод	100,9	105
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни завод	102	110
«Автоспецоборудование» яха опытно - экспериментальни завод	100,4	104
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	101	105
«Терек» яха Нохч-ГIалгIай мебельно-хьу чакхйоаха производственни управлени	103	114
Хьун боахама министерство	101	100,1
Цементни завод	100,0	94
Аьшкабетонни конструкцей Грозненски завод	100,8	101
ГIишлой материалий гIишлой индустрен Аргунски комбинат	100,5	110
«Чеченингушводстрой» гIишлошъяра управлени аьшкабетонни изделий Аргунски завод	104	96
«Чечингсельстрой» треста аьшкабетонни конструкцей завод	100,1	96
Назрановски трикотажни фабрика	100,6	110
Производственни швейни объединени	101	110
Грознески кога гIирса фабрика	101	97
Ацетонови завод	103	106
«Консервплодоовощ» Нохч-ГIалгIай производственни аграрно-промышленно-торгови объединени	100,8	98
Грознески дулха комбинат	100,0	83
Шурий промышленноста Нохч-ГIалгIай промышлении объединени	102	95
«Чечингушвино» Нохч - ГIалгIай производственно-совхозни объединени	104	93
«Чечингушпромстройматериалы» производственни объединени	103	103
Республика кхачана промышленноста министерство	103	108
Моттигерча промышленноста министерство	101	111

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои «Планированин елга тоадарахи производства эффективности балха дикали айяра бовхама механизмо еш йола воздействи чIоагIъяраххи» боча сацама хьежна республике балха кердача хьажашка льикхай шиъ предприяти: «Пищемаш» заводи «Терек» яха мебельно-хьу чакхйоаха Нохч-ГIалгIай производственни управлени.

1980 шера хьалхарча ах шера цу предприятешка нормативно - цIена продукци араяхар укх тайпара да:

	1980 шера 1 ах шера план кхоачашъяра процент	1980 шера 1 ах шера 1979 шера 1 ах шераца нийсдича процент
«Пищемаш» завод	104	116
«Терек» яха мебельно-хьу чакхйоаха Нохч-ГIалгIай производственни объединени	103	107

Республика промышленни предприятешна чакхъяхай общественни производства эффективность айяран бергагIа балха дикал тоаяран тIаерзаяь мероприятеш.

ТIахкийта продукци дукха хIана ца ешаш ерriга а къахьегама овсарле айяра чотагIа хьаьнй.

Промышленни продукце керттера тайпаш арахецар укх тайпара да:

		1980 шера 1 ах шера хьаьнд	1979 шера 1 ах шераца нийсдича 1980 шера 1 ах шера проценташ
Электроэнерги	млн. квт/сахьат	1599	105
Газ	млн. куб. м.	1296	99,2
Мехкадьтта аппаратура	эзар. тонн	8,7	100,2
Насосаш		431	113
ТIоа боаттIабу агрегаташ		43	205
Цементировочни агрегаташ		362	100,3
Тракторни прицепаш	эзар	6,7	100,4
Трансформаторни подстанцеш		750	100,0
Электрофотографически аппараташ		1107	99,0
Электрически инструмент	эзар	119	94
Кирпич (хоалуш йоацаш)	млн.	41,5	102
ГIишлошъю кIир	эзар тонн	21	96
Гипс (алебастр)	эзар тонн	4,5	120
ЦIенагIъеча аьшкабетонни конструкцеи деталаши	эзар, куб. м. изделеш	109	104
Цемент	эзар тонн	264	96
Хьу Iоаранешлар (колхозий да йоацаш) цунца:	эзар куб. м.	44	96
деловой хьу	эзар куб. м.	26	96
пиломатериалаш (колхозий яраш йоацаш)	эзар куб. м.	17	100,0
Древесностружечни Iоаньий	эзар усл. куб. м.	26,5	136
Фанера шаьрьа йола	млн. кв. м.	4,0	100
ТIехьанахьа юхаю трикотаж	эзар бараkъа	180	118
Чухьанахьа юхаю трикотаж	млн. баракъа	3,8	109
Швейни изделеш	млн. сом	29,1	104
Телача кога гIирс	эзар пар	60,5	98,4
Дулх (промышленни)	эзар тонн	5,0	85
Маршаш	эзар тонн	2,5	81
Паччахьалкхен ресурсай бийдалах дахкха бежан даьтта	тонн	463	90
Паччахьалкхен ресурсай бийдалах дахкха генарий даьтта	эзар тонн	8,2	9,5
Чакхъяккхаваза йолча шурий продукци	эзар тонн	31,7	98,7
Хьаьни нахча, брынза а йолаш	тонн	900	98,1
Кондитерски изделеш	эзар тонн	2,8	94
Маьхи булкаш	эзар тонн	37,5	106
Макаронни изделеш	эзар тонн	2,9	101
Консерваш колхозашка яраш а йоацаш	млн. усл. банка	26,6	89
Кий	эзар. дал	490	73
Аьшка венгеш	эзар	11,6	108
Шариковни авторучкаш	млн.	3,5	103
Бытовой химе товараш	млн. сом	4,1	96
Мебель	млн. сом	14,3	109

Продукци йохкара юкъера план кхоачашъьйлле а кхоачашъяьнц пиломатериалаш, цIенагIъяхна аьшкабетонни конструкцешши деталаши, цемент, чухьанахьа духаду перзата баракъаш, тийга баракъаш, кога гIирс, дулх, маршаш, бежан даьтта, чакхъяккхаваза йолча шурий продукци, консерваш, кондитерски изделеш, йий хьадара план.

Хьалхарча ах шера культурно-бытовой моа-парта эшеи товараш араецара план 105 процент кхоачашъяьй. 1979 шера цу ханаца нийсдича 10 процент дукхагIа арахийшад уж. Цунца цхьена уж арахецара план кхоачашъяьяц Сунженски Ачхой-Мартановски мехлескоашка, Гудермесски быткомбината. 1979 шера 1 ах шерарчул кIезигагIа арахийцар «Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни заводо, Нохч-ГIалгIай хинзаводо, Наурски мехлескозо.

Къахьегама овсарлен план республика промышленносто кхоачашъяьй 100,2 процент.

ДIадахача шера цу ханаца нийсдича болхлочо лаьрхIа выработка 0,7 процент дукхагIа хиннай.

Къахьегама овсарле дикка айенна заводашка: «Пищемаш» — 14 процент, «Союзавтоматстрой» ВНПО опытно-экспериментальни — 9 процент, ГI Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» — 7 процент, «Красный молот» — 6 процент, «Терек» яхача производственни объединене — 8 процент, швейни производственни объединене — 10 процент, Шалински мехлескозе — 12 процент.

Цунца цхьана къахьегама овсарле лохъяллийтай цементни заводе, Грозненски кога гIирса фабрике, «Консервплодоовощ» яхача производственни объединене, Наурски винзаводе, Назрановски маькха заводе, Кондитерски фабрике, «Ачалукх», «Серноводский» минеральни хий заводашка.

ПIаьхкача хана производственни низалаш караерзаяц цементни заводе, Назрановски трикотажни фабрике, Назрановски кирпичний заводе. кхычахьа.

ДикагIа хиннад технико-экономически хьоахамаш, лакхъенна арахецача продукце дикал.

Хьалхарча ах шера дикала паччахьалкхен Знак еннай изделий 15 тайпана швейни объединене, цхьан тайпана «Грознефтеоргсинтез» объединене, хIаьта цхьан тайпана «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни заводе.

Вакъда, цхьайолча предприятешка арахец дикал лоха йола продукци — Грозненски кога гIирса фабрика, производственни объединенешка: текстильно-галантерейни, художественни промыслий; Назрановски трикотажни фабрике, Нохч - ГIалгIай хинзаводе.

Заводашкеи фабрикашкеи чакхдаьхад бийдин. материалаш, доагора энерги, къахьегам кхоа беш дIаахийтара гIулакхаш.

Пайда бера 1 ах шера план кхоачашъяьй «Грознефть» производственни объединене заводаша: химически реагентий Карабулакски, ацетонови, электро-механически, «Промавтоматика» опытни, кхычар.

Цу цхьан ханка продукцега дIадолар лакхденнад «Грознефтеоргсинтез» объединене, цементни, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетонни конструкцей, рудни йоаца гIишлоний материалаш йоахача а чакхйоахача Карабулакски заводашка.

Республика заводашкеи фабрикашкеи карадерзадаьд продукце керда тайпаш арахецийта: «Союзавтоматстром» ВНПО опытни заводе ихи яхи метр йолча асботрубни машина балха тIахьожам лоаттабу устройствои «Пищемаш» заводе рукавни фильтрацига регенераци ю программни устройствои.

Бакъда, кхоачашъяьяц керда техникеи дикагIйола технологии юкъейоаллаяра план кхачан промышленноста, хьун боахама министерствай, ялата продуктай управлене предприятешка, кхычахьа.

Хьалхарча ах шера республика халкъа боахама доакъошка балха юкъейоаллаяьй 5 эзар гарга изобретени рационализаторски предложени, шера лаьрхIача 9 млн. сом гарга экономически эффект а йолаш.

ЮРТА БОАХАМ

Республика юрта боахама къахьегараша дIабикхьар лаьтта леладера культура дIахо айяра, хиш дехнача лаьттахи юртбоахама техникахи пайда эцара, юртбоахами продукци дукхагIа яккхара тIаберзабаь бола болх.

1980 шера деррига боахамашка хIаьаш дIадо лаьтта хилар:

	1980 шу (эзар га)	1979 шерашца нийсдича 1980 шера проценташ
Деррига	450,2	99
Ялата культураш	238,4	107
Цунца цхьана:		
гурахьа дIадуа кIа	117,2	102
дута	6,7	94
хьежкIаш	41,4	114
Шекара свекла фабрични яр	9,1	100
Вадаьрараш	12,9	93
Коартол	3,8	99
Доакъара культураш	159,4	90

Колхозашеи паччахьалкхен боахамашеи хиш дехнача лаьтташка дIайийра 99,2 эзар гектар юртбоахамий культураш. Хиш дехнача лаьтташка дикка дукхагIа хилар гурахьа дIабул кел, ялата дIадоа хьажкIаш, ялатабоборн культураш.

Хьалхарча ах шера колхозийи совхозийи кхашка дIайийхьай 685 эзар тонна органически удобренеш, из планел 84 эзар тонна, е дIадахача шерарчул 8 процент дукхагIа хул. Гурахьа ялатан дIадийнача дерригача 178,4 эзар гектар лаьтта минеральни удобренешца кодкормка яьй, 145,7 эзар гектара тIа гербицидаш техьй.

Республика колхозийи совхозийи кхашка гурахьа дийначa ялатий дика хьунхьем хьалхехебаьб. Аьрдача 35 процент майдан тIара юкъера лаьрхIача 1 гектара тIара 23 центнер ялат даьнад.

1980 шера 7 июлага кхоачеш йол кийчъяра план 33 процент, баьций хьоар — 46 процент, сенаж йоллара — 93 процент кхоачашъяьй, из дIадахача шера хайрчул дикка дукхагIа я.

Колхозашкеи совхозашкеи, республика юкъерча боахамашка продуктивни хьайбаш:

	1980 шера 1 июле (эзар корта)	1979 шера июле нийсдича 1980 шера 1 июле (проценташ)
Доаллий хьайбаш	172,3	103
Царна етт	55,8	100,3
Хьакхарчаш	136,3	83
Жаи гаьзарий	740,0	99,7
Олхазараш	2065,0	99

Колхозашка, совхозашка, боахамий юкъерча предприятешка хьайбай продукташ яхар укх тайпара да:

		1980 шера 1 ах шу	1979 шера 1 ах шераца нийсдича 1980 шера 1 ах шера проценташ
Дулх	эзар тонна	6,9	77
Шура	эзар тонна	49,8	92
Фуаш	млн.	41,3	103
Тха	тонн	2400	98

Хьалхарча ах шера республика колхозашкеи совхозашкеи кхоабача цхьан Iеттагара юкъера лаьрхIача 1002 кг шура яьнихай, из дIадахача шера цу ханарчул 108 кг кIезигагIа хул.

Хьалха а санна лоха я деттача доахан продуктивность Малгобекски района боахамашка — 755 кг. Надтеречни — 773 кг. Ачхой-Мартановски — 917 кг.

Яхкача цхьан котамо хьалхарча ах шера 71 фуъ даьд. дIадахача шера цу ханаца нийсдича 4 фуъ дукхагIа.

Деррига боахамашкара паччахьалкхено эца хьайбай продукташ:

		1980 шера 1 ах шера эцад	План кхоачашъяра процент	1979 шера 1 ах шераца нийсдича 1980 шера проценташ
Хьайбаши олхазараши				
дийна долаш	эзар тонна	11,5	78	78
Шура	эзар тонна	46,9	98	99,3
Фуаш	млн.	48,3	112	106
Тха	тонна	3777	106	[illegible]

Колхозашкеи совхозашкеи дIахо чIоагIъяьй юрта боахама материально - технически база. Хьалхарча ах шера юрта боахамга дIанхаьчай 647 трактор, 316 ялат чуэца комбайн, 4 силосаш чуэца комбайн, 396 грузовой автомобиль.

Юрта боахам дегIабоалабарга хьалхарча ах шера дIаяхийтай 46,2 миллион сом капитальни вложенеш, дIадахача шера ах шера дIаяхийтарел 7,1 млн. сом дукхагIа.

Юрта боахамга капитальни вложенеш дIаяхийтара ах шера план 81 процент кхоачашъяьй.

ТРАНСПОРТИ БУВЗАМИ

Хьалхарча ах шера халкъа боахама мовхьаш тIадоттара план машиннаькъа Грозненски отделене кхоачашъяьй 101 процент, цунца цистернаш хьалйизара 101,1 процент; халкъа боахама мовхьаш дIаххахьара — 102,8 процент, пассажиро-километраша — 101,3 процент, локомотива ден-бийсан юкъерча овсарлен — 102,7 процент, вагонаш дIа-юча ахар — 92 процент, участкови сихала — 90,9 процент.

Отделене гIолла ейнарI а теха дIаяхийтай беза мухь тIабоза 6,6 эзар поезд, царна кхы тIа а дIабихьаб 3,0 млн. тонна мухь, айхагIа мухь тIаботтара чотагIа 1386 вагон мукъаьнкхай.

Автомобильни транспортаца мовхьаш дIаххахьара план — 101,9 процент, пассажираш дIаккувлара — 101,2 процент кхоачашъяьй. ДIадахача шера ах шераца нийсдича 2,7 процент лакхденнад пассажираш дIа-са кхувхала.

Юкъара пайда эцача автомобильни транспортаца мухь дIаххахьара задани 92,7 процент кхоачашъяьй, пассажиро-километрий 100,1 процент. Из дIадахача шера цу ханаца нийсдича 3,8 процент лакхденнад. Мах теха легковой такси лелара километрий план кхоачашъяьй 100,6 процент, соахка цу ханарчул 11 процент дукхагIа.

Бувзама предприятеша продукци маьхала яккхара программа 100,6 процент кхоачашъяьй; дIадахача шера ах шераца нийсдича 7,6 процент дукхагIа.

Городской телефонни станцей абоненташ дукхагIа хилийтара план 133,3 проценти, юртбоахарча станцей — 100,0 проценти, радиоточкаш яхкара — 71,6 проценти кхоачашъяьй.

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШЪЯР

Паччахьалкхен капитальни вложеней чотагIа болх бе йолаялийтай 98,7 млн. сома маьха керттера фондаш, царех 8,7 млн. сома маьха Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета кара йолча предприятешна.

Хьалхарча ах шера республика халкъа боахамга дIаяхийтай 170,8 млн. сома маьха капитальни вложенеш, е дIадахача шера цу хана дIаяхийтарел 7 процент дукхагIа. Подрядни гIишлошъеча организацешa ах шера план 102 процент кхоачашъяьй.

Шоай прогама гIишлой-монтажни балхаш подрядни организацеша укх тайпара даьд:

	1980 шера 1 ах шера план кхоачашъяра процент	1979 шера 1 ах шераца нийсдича 1980 шера 1 ах шера процент
Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлени	113	104
«Грознефтехимремстрой» трест	107	108
«Грозтрубопроводстрой» трест	100,6	113
«Чечингсельстрой» трест	114	94
«Чеченингушводстрой» гIишлошъяра управлени	94	92
НГIАССР минводхоза подрядни организацеш	104	99,8
«Чечингавтодор» управлени	100,2	108
«Чечингтаэстрой» трест	108	99,3

ГIишлошъеча хьалха а санна кхоачамбоацараш да. Керттера фондаш, дукха производственни низалаш болх бе йолаялийтара оттаяь план кхоачашъяьяц. Хlана а дукхача объекташка гIолла дIадиъ ахча къахьегама ресурсаш а.

Дукхача гIишлой-монтажни организацеша кхоачашъяьяц балхий объема, къахьегама овсарлен, гIишлош хьалъярга дIадодар лохдара план.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ВАХАРА МАТЕРИАЛЬНИ А КУЛЬТУРНИ А БОАРАМ АЙБАР

Итташа пятилетке чакхйоалача шера 1 ах шера дIаходихьар къахьегамхой вахара материальни а культурни а боарам айбелия.

Халкъа боахама доакъошкара болхлойи гIулакхераи нахи 1,6 процент дукхагIа хиннаб. Республика болхлойи гIулакхерча юкъерча бетта юкъера алапа 146 сом хилар, промышленносте — 156 сом, гIишлошъеча — 184 сом, бурув деттача — 334 сом.

1979 шера хьалхарча ах шераца нийсдича бахача наьха ахчан доходаш 5 процент алсамъяьннай, общественни боахамгара колхозхоша хьайсагIа доходаш дукхагIа хиннай.

Доходаш а потребление фондашкара хьадоагIар а дукхагIа хилара Iалашдир бахача наьха хIамаш ийара торо дикагIа хулга.

Паччахьалкхен кооперативни торговле, юкъара кхачо юкъе а болаш, розничи товарооборот дIадахача ах шера 335 млн. сом хилар, дIадахача шера цу ханаца нийсдича 4 процент дукхагIа.

Хьалхарча ах шера паччахьалкхени кооперативни товарооборота план 100,3 процент кхоачашъяьй.

Республика деш бечa организацеша розничи - товарооборота план укх тайпара кхоачашъяьй:

	1980 шера 1 ах шера розничи товарооборота хилар (млн. сом)	План кхоачашъяра процент
Моттигера торгаш	104,6	100,6
Грозненски горпищеторг	27,8	102
«Промтовары» яха Грозненски розничи торговли объединени	32,2	101
Грозненски универмаг	22,5	101
Грозненски торг «Гастроном»	17,0	100,0
Гудермесски горсмешторг	5,6	101
Столовей трест	5,7	106
Ресторанийи кафейи трест	4,8	108
«Грознефть» объединене УРС	29,8	100,7
«Грознефтеоргсинтез» объединене ОРС	15,3	100,8
Къилбаседа-Кавказски машинаькъа Грозненски отделене ОРС	9,8	101
Автоуправлене	3,5	96
Нохч-ГIалгIай книготорг	1,5	102
«Союзпечать»	3,7	104
«Консервплодоовощ» объединени	5,2	[illegible]
Потребительски кооперации	113,8	100,5

Бахача нахага цхьацадола кхачани промышленни товараш дохкилга дIадахача шера ялх беттаца нийсдича дегIаденад: дулхи генарий даьттаи 2 процент, кондитерски хIамаш 5 процент, аипаш 7 процент, даьреш 4 процент, тIехьанахьа а чухьанахьа а духаду баракъаш 5 процент, кога гIирс 10 процент.

Моттигерча промышленноста предприятеша торговли сете дIачуденнад 18 млн. сома маьха халкъа эша товараш, дIадахача шера хьалхарча ах шера дIачуденнарел 1 млн. сома, е 6 процент дукхагIа.

ДукхагIа хилар наха бытовой гIулакхаш ду предприятеш. Быта службо 10,6 млн. сом мах бола гIулакхаш дир бахача наха, е 1979 шера хьалхарча ах шера даьрел 5 процент дукхагIа. Юрташка быта предприятеша ду гIулакхаш 17 процент дукхагIа хилар. Бахача наха бытовой гIулакхаш дара план республике 92 процент кхоачашъяьй, юрташка — 95 процент.

Наха чубаха цIеноаш хьалдеча дIаяхийтай 16,8 млн. сом капитальни вложенеш, хьал а даь наха чубаха дIаденнад 81,8 эзар кв. метр паччахьалкхен цIеноаш, царел согIа жилищни кооперацe — 4,1 эзар кв. метр.

ЦIеноаш хьалдара паччахьалкхен капитальни вложеней а жилищни кооперацe а чотагIа планагIа хьожадаь ахча 100,7 процент карадерзадаьд, наха чубаха цIеноаш дIададар — 102 процент.

Республика городашкеи, юрташкеи сетевой а сжиженни а газ чуйиллай 5,3 эзар квартире, планагIа 4,4 эзар йолча.

1979—1980 дешара шера юкъардешара дийнахьарча, сайрийчарча, заочни школашка дешаш дар 262,8 эзар бер. Юкъардешара школаша дIадахача дешара шера арахийцар йиза юкъера образовани яьнна аттесташ доладь 20,4 эзар нагархо.

Профтехучилищаша кийч а ваь халкъа боахама дIаваийтар 2930 къона квалифицированни болхло. Республика ПТУ деша вагIа 15,8 эзар саг, царех 43 процент йиза юкъера образовани луча группашка.

Лакхерчеи лаьрхIача юкъерча дешара заведенешкеи дешаш хилар 26,5 эзар студенти дешархои. Цу дешара заведенешкара араяийцав 6270 специалист.

Республике бахача наха гIулакх деш я 483 массови библиотека, царех 371 юрташка. Массови библиотекай книжни фонд 7 млн. экземплярах согIа я.

Унахцlено лораяра учрежденешка болх беш ва ерригача специальностий 2933 лор, 8209 юкъерча медицински персонала балхахо. Республика городашкеи юрташкеи болх беш 563 лорий амбулаторно-поликлинически учреждени, фельдшерско - акушерски пункт, фельдшерски здравпункт я. Больничи учрежденешка 11 эзаргал согIа маьнги ба.

Республике я 9 санатори, салаIара цIа, дакха салаIара йола 13 учреждени.

Деша даха ха йоаца бераш леладара а хьалхедара а йолаш я 341 массазара берий беши ясли, цига 35 эзар бер да.

* * *

«КПСС XXVI съезда даха ма доаггIара какъегIоргда!» — цу декхарга ударни вахте оттаб республика городийи юртийи къахьегашхой.

Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлени

МОТТИГЕРЧА СОВЕТИЙ БОЛХ — КЕРДАЧА КОНСТИТУЦЕ ДІАДЕХАРИЙ БОАРАМ ТІА

СССР Конституци, союзни автономния республикай конституцеш тlеэцаро яхь а чlоагlьяьй халкъа депутатий Советий бокъон кlийле. хьадаьд цар общественна, боахам, социальни гlулакхаш, культура хьалъяра политически доал деча, общественни порядоки граждани бокъонаш лораеча, социалистически законаш кхоачашдара тlахьожам лоаттабеча дакъа лацара эша дикагlа дола хьалаш.

Хlанзарча хаарча хьалашка дикка шеръяьй моттигерча халкъа депутатий Советий полномочеш бокъонаш. Уж лакхехьара lаьдал да шоай территоре тlа. Конституцеца тlадиллад Советашта юкъарчал доацаш шоаш а цоваш хьаеча органашка гlолла а пачхахьалкхен, боахама, социально-культурни гlулакхашта кулгалделга, решенеш тlаийелга, уж кхоачашъяр lалашделга, решенеш кхоачашъяра тlахьожам лоаттабелга. Шоай территорешта шоай компетенцега хьежжа моттигерча Советаша lалашду комплексни экономически, социально-культурни дегlаахар. уж хьаннахчуйна кара яле а ерригача предприятешен организацешен законаш миштта кхоачашду хьожаш тlахьожам лоаттабу, лаьттах пайда эцара, lалам лоредаре, гlишлош хьалъяра, халкъа эшача товарех пайда эцара. бахача наха социально - культурни. бытовой, кхыдола гlулакхаш дара хьакъехьарча цар балха координаци а ю тlахьожам а лоаттабу.

Советашта хьалхашка уттача кердача денхараша, цар полномочеш чlоагlа шеръяларо ира оттаю Советий шоай а цар органий а балха эффективность дlахо лакхъяра проблема.

Хоаш да, моллагlча Совета, цун исполкоми отделийи балха керттера критери тlехьара цунах хьахулашдар, планаш тlаййца денхараши кхоачашдеча, бахача наха гlулакхаш дара ерригa формаш дикагlа хургlолаш эргайоахача, нах баха моттигаш тоаеча, кхыдараш деча дахка толамаш дилла хиина а хlане долаш а хилар. Цхьабаьнда, уж денхараш практически кхоачашдар керттерча дакъе уж чакхдахара - методехи средствехи тийша да.

Цунца дувзадеш Советий дукха оагlонаш йолча балха юкъе къаьстта моттиг дlалоац организационно-массови балхо.

КПСС XXV съезда решенеш Советех дола законаш ларде а лувцаш, партийни организацей кулгалца хьинарегlа влилии е яьннай вай республикера халкъа депутатий районий, городий, юртий, поселкай, станицай Советаш экономикен культурен дегlаахара, дукхагlа йоакхо ю лаьттахи юртбоахама техникахи хьаькъалагlен эффективнегlен пайда эцара деша, ях вlаштlехьлккхарен хьалха латта опыт дlайоаржаярен, тернам тlаухийт дукккача наха хоатташ дола товараш арахецара, городаши юрташи тоаль хозъяра, халкъа образовани, упахцlено лораяр, торговли, и. кх. дl. тоадара гlулакхашта.

Керттера тернам тlаухийе ухказа сессеш, массаарча комиссей, исполкомий заседанеш кийчъярах чакхъяхарен. 1979 шера, масала, чакхьаьккхай 1192 моттигашкарча Советий сесси, боахами культурен хьалъяра, социалистически законноста, общественни порядоки граждании бокъонаши лорадра хьакъехьара 3200 совгlа дешага а хьожаш. Доалуш айденнад депутатий хьинар. Дlадахача шера Советий сессешка къамаьлаш дир 6,2 эзар гаргтача депутата е берригнех а 65 процент бараша. Дукхагlа хиннай Советий сессешка яь депутатски запросаш.

Хьинарегlа дакъа лаца баьннаб депутаташ массаарча комиссей, депутатски группай постийи балха юкъе. 1979 шера массаарча комиссеца дакъа а доацаш кийч а даь дийцад сессешка 2,2 эзар совгlа дош, исполкомий заседанешка — 3,8 эзар дош. Чlоагlденнад депутатий хьинар. Дlахача шера харжархошцара бувзамаш. Цу гlулакха бокха лоархlам болаш я территориальни производственни депутатски группаш.

Дикагlа кхоачашду хlанз исполкомаш, Советарча хьалхашкен депутатацa харжархошта хьалхашкен отчеташ ира хьакъехьара Конституце дlадехараш.

Советий балха боарам лакхбаларо новкъостал даьд республикана питилетка дукхагlа шера промышленни а юрта боахама а дакъе производственни планаш кхоачашъе.

Цхьабакъда, хlанзарчарел хьалхагlа херца хиина Советаши цар исполкомаши ерригаш а яцар шоай болх парте а делаш долча законаца а дlадехарашка хьежжа беш. Царех цкъаррий яцар кlоаргга уйла а яь оттаяь дага лаьца хlама кхоачашдара тlаерзаь йола перспективни планаш, кхоачам боллаш тернам тlаахийтацар сессеш кийчъяра. доагllача бесса айдацар депутатий хьинар.

Къаьст-къаьстача Советашен цар исполкомашен эсала лакхбора промышленноста, юрта боахама, бахача наха гlулакхаш деча сфера дикъера планаши тlаийца денхараши кхоачашдерах бола боахамий кулгалхой бехктокхам, кlеззига тернам тlебохийтар производства эффективности продукце дикали лакхъяра дешашта.

Бий бутт баьннаб 1980 шера 24 феврале херца, вуррийттазлагlа гулъяь халкъа депутатий Советаш болх бе йолаенна. Хьалхарча сессешка къестадаьд организационни дешаш, хlаьта ишта дийцад 1980 шера 22 феврале Москварча Бауманскн района харжархой болча ше ваха волаш новкъоста Л. И. Брежнева яь рекомендацеш кхоачашъяра хьакъехьара Советий денхараш.

Чакхъяьннай харжархоша тийна наказаш кхоачашдара де дезараш белгалдаь а боахамех социально-культурни дешашка хьежа а Советий шоллагlа сессеш. Хlанзарча созыва Советашта хьалхашка, чоалхаен бехктокхамех дешаш латт. Уж толаица кхоачашдара Советий, цар исполкомий, отделий, управлений балха стили методаши дlахо эргалька тоаяра тlаерзаь мероприятеш кхоачашъе а организационно-массови балха ерригача формаех бизза пайда эца а беза.

Эггара хьалха де дезар да Советий балха планировани елга, къаьстта ийса кулгалделга практически lалаидеш долча керттерча хьалех цаl дола перспективни планировани елга тоадар.

Опыто хьахьокх, Совета перспективни план созыва оттаяр дикагlа хилар. Эггара дикагlа хургьа план оттаеш йолча юкъа къестаде дезаш дола экономически социально-культурни денхараш, хlаьта иштта уж кхоачашдара чакхдаха деза организационни гlулакхаш а хьадда белгалдаь йола планаш.

Советий организационно-правови балха эггара лоархlамегlарча формаех цаl я гуччахьа массане къамаьлаш а деш хула сессеш. «Из, — яздаьд В. И. Ленина Советех, — массанеха хьадийла дола, дерригa а наха гучча деш дола lаьдал, дукхьал а юкъарчал доацаш а йола халкъен цуи лоlомен орган я». Исполкомаш денхарийла я хlара сесси бокъонца кийчъе, берригача депутатий дешаш дувцача хьинаре дакъе лаца, майрра а принципиально а кхоачам боацараш гучадаха, критика е, предложенеш теда, замечанеш е, и. кх. дl. гlулакхьи де йиш хулийтаргйола атмосфера сессешка хулийтилга lалашде. Цунца цхьана, статусахи моттигашкарча Советехи дола законаш харде а лувцаш, оперативно юкъа эза депутатаца сессешка яь предложенеши замечанеши, уж кхоачашъяра де деза гlулакхаш а деш.

Сессешка депутатий инициатива, цар хьинар айдача йола дика резерв я депутатски запрос ира бокъонах шерра пайда эцар.

Депутатий хьинар гуш хила деза сессешка дайна цаlеш, массаарча комиссешка а депутатски группашкен посташкен. Депутаташ вlаштlехьбахера цу формеца тlо ду Советий болх цахаддаш дlабахьара, чlоагlду депутаташта шоашта юкъера а харжархошцара а бувзамаш, йиш хулийт актив а баха нах а Советий балха юкъеоза.

Массаарча комиссеша болх бу моттигера боахам а культура а хьалъяра доакъош дегlаахаре принципиальни лоархlам бола юкъметтера, йоккхий проблемаш чу а доацаш йолча планагlа. Массаарча комиссей балха планашта юкъе йоккха моттиг лаца еза лакхе латтача органийи шоай Советийн решенеш кхоачашъяра лоаттабеча къовсама дешо.

Тlаййаь решенеш кхоачаш миштта ю хьожаш лоаттабу тlахьожами ду тохкамаши дилла а хила а хиинад хlанз долаш а да организаторски балха керттера звено. Даимарча, дика вlаштlехьбаьккхача тlахьожамо йиш хилийтац наьха дерригa а даьдаьнад аьнна сапаргlата бовла а соита бовла а. Цо дисциплина чlоагlъю, гlалаташ дайтац, тlадиллача гlулакхах бола балхахой бехктокхам лакхбу.

«Тlаййца решенеш кхоачаш миштта ю хьожаш лоаттабу тlахьожами деш дола тохкамаши, — белгалдаьхад КПСС XXV съезде, — организаторски балха лоархlамегlара дакъа да. Из да хlара партийни балхахочун, советски боахамен кулгалхочун гlулакх».

Цудухьа тlаййца решенеш кхоачашъяра лоаттабу тlахьожами деш дола тохкамаши, мичча хана дагадехача а ца деш, планагlа де деза. Перспективни а текущи а планаш хила еза «тlахьожами тохками» яха лаьрхlа раздел. Тlахьожам бара хьисапе каст-каста уттаде деза дешаш сессешка, исполкомашка, массаарча комиссешка дувцийта.

Тlаййца решенеш кхоачашъелга вlаштlехьдакхара санна, иштта тlахьожама болх оттабе боагllача тайпара оттабарах а бола керттера бехктокхам Советий исполкомашта, цар кулгалхошта, аппарата, отделашта, управленешта тlалатт.

Организационно - массови балхо чулоац иштта дукха кхийола хьалхашка латта денхараш кхоачашде Советашта гlо деш йола формаши методаши. Царна юкъе да депутаташкен активаген дешийтар, общественни самодеятельни организацешта кулгалдар, бахача наьха сходаш яр, и. кх. дl.

Районийи городийи Советий исполкомий балха геттара лоархlаме лостам ба юртий, поселкай, станицай къахьегамхой депутатий Советашта кулгалдар. Советий цу эггара дукхагlа нах чулоацаш йолча звеноца бу болх иштта йоагlаш йолча планаш тlа белгалбаь хила беза.

Керда Конституцеш кхоачашдаро дlадех хlара Советагара организаторски наха юкъе бу политически болх дlахо тоабар, кулгалдеча бокъонца йола партийни стиль чlоагlъяр, гlулакх бехктокхаме хеташ а творчески а леладеш хургйолаш кадрашта кхетам балар. Цу кlийлен тlа нхы а хьинарегlа юкъеяхха еза Советаш иттлагlча питилетка заданеш кхоачашъяра, КПСС аргlанарча XXVI съезда толамца накъадахара лоаттабеча къовсама.

Н. ПРАВЕНЬКИН,
НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.

ЛАТВЕ СОВЕТСКИ lАЬДАЛ ЮХАМЕТТАОТТАДАЬ 40 ШУ ДИЗАРГА

Советски Латве 40 шу — уж да республика сихха лакхлуш, дуя экономики культурен хьинагlа лаьрхlача тайпара дегlайоагlаш халкъа вахаре хьал хадданза лакхлуш дlадаха шераш.

40 шера республике хьахиннай керда экономически потенциал. Арахецаш йолча продукце беррига боарам 1940 шера хинначуна яйсбича 43-за лакхбенниб. машиностроение, металлообработке, химически индустре — 500-за.

Доккхий хувцамаш хиннад хlанзара материально-техническа база йолаш болча юрта боахаме.

Хlанз лакхера юкъерев образовани йола нах буржуази Латве хиннарел пхеза дукхагlа ба. Республике болх беш итташ институташ я. йоккха lилман центр хинна дlаэттай Латве lилма Академи.

Латвийски городашкарчей юрташкерчен къахьегамхоша хьинаре къахьегаш дезду 40 шу дизара цlей. Республике КПСС XXVI съезда бахе ма боагlара накъа бахаран иттлагlа пятилетка, чакхйоалача шера план кхоачаш тlехкхоачашш ярах тlехьа социалистически ях йоарнамай.

Йоккхийча производствении комплексашта, теплоснабжене объекташта, общественни зданешта, спортивни сооруженешта проекташ уттаю «Латгипропром» яхача институто.

СУРТАШ ТlА: 1. Ритера «Латгипропром» институто. майда. Хьадхарча плане — латышски цlеча стрелокашта оттадаь памятник.

2. Чиъьрахочун йоl Иева Никанэ — «Узвара» яхача колхоза катирхой хилхаре коллективе хьинаре дакъа доацар.

3. Архитектораш А. Пургайтис, Л. Тавлиди, института керттера архитектор В. Рицца.

В. ЛИСИЦЫНИ,
В. КОЛЕСНИКОВИ суртий.
ТАСС фотохроника.

ПРОИЗВОДСТВА КХОАЧАМАШ ОАРЦАГl А ДОАХАШ

Тешшаме а лоарзагlа ца йоалаш а болх бу 1980 шера Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» яхача завода коллективо. 101,6 процент кхоачашъяьй продукци маьхала яккхара ах шера план, хlаьта валови продукци хьаяра план 3 процент тlехкхоачашъяьй. 1979 шераца инйсбича 106 процент дукхагlа хиннай хьаеш йола валови продукци. Ах шера пачхьалкхен дикала Знак йолаш хьаяьй 600 эзар гаргтача сома маьха продукци.

Е шу хьадолделча дола арахийцай 203 эзар электросверлилка, 13 эзар строительно - отделочни машин, дукха кхыйола продукци. Хlаьта из дикка дукхагlа я соахна цу юкъа арахийцачул.

Доккхий хувцамаш хиннад предприяте производствении гlулакхий хьоккамаш тоадаргахьа. Къахьегама оасаре 3 процент лакхъяра чотегlа хьаьй 610 эзар сома маьха продукци. Дукха а дикагlа хиннай арахеца хlамаш.

Производства прогрессивни технологи юкъейоалаяро, халача балхашта механизаци яро, болхлой квалификаци лакхъяро, кхыча мероприятешна йиш хилийтай товарни продукци хьаярга бода мах 1979 шера цу ханаца инйсбича 172 эзар сома лохбе.

Рационализатораш дукха ба заводе. Цар маьхе рацпредложенеш тел, уж юкъекхувлилга вlаштlехьдоах. Къаьстта белгалбаьа лов сова слесарь Могушков Бекхан, мастер Щеглов Александр, инструментальщик Котиев Ахьмад санна бола рационализатораш. Дукха ха йоацдаш цар юкъейоалайир выключатела гlовн вогlари хьадара технологи хувцаш йола шоай рацпредложени. Авторашца лелай отходех пайда а эцаш цун доакъош хьадеръ къахьетама оасарле шоза дукхагlа лакхъяран варнант. Цу тайпара, шера кходаьд 36 эзар сом.

Хозрасчета тlа яьхай завода чухьара ерригa подразделенеш, цехаш, участкаш. Квартала итогашка хьожаш балансови комиссеш хул. цига хlара подразделение болх бокъонца токи, мероприятеш оттаю экономе режим дlахо чlоагlъяра,- цехий, отделий начальникий, мастерий боахамцара белам совбаккхара тlаерзаь.

Из бахьан долаш заводе хьалхиннай кулгалду бакха - дика кадраш, лохерчен юкъерчен звеной кадраш. Царех ба цехий начальникаш Точиев Башир, Цуров Батарбик, Гадаборшев Муса, Имагомев lиса, мастераш Ужахов Назир, Бариихоев Бахьаудин, Дасиева Хадижат.

Завода болхлоша чlоагlа дегаш гlоздьинна тlайийцар КПСС XXVI-гlа съезд гулъярах бола КПСС ЦК Пленума хоам. Доккхий социалистически денхараш тlайийцах балха моттигашка, бригадашка, цехашка. Масала, мастера Баркинхоев Бахьаудина смено денхар тlайийцад СССР Конституце нхо шу дузаш пятилетка кхоачашъе. СССР Лакхехьарча Совета депутата тохара Дзармотов Мусае дош деннад 1981 шера хьалхарча квартала план КПСС XXVI съезд хьаелла ди хьалтlаотташ кхоачашъе. Экажев Яхьяй зубофрезеровщикий бригедо денхараш тlайийцад съезд хьаелладша йолча хана хlара дийнахьа хьинаре болх бе, дlа мел тела шестеренкаш тlехдика мара кхы ясалагlа ца хилийта, иттлагlча пятилетка план сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революце 63 шу дузаш кхоачашъе.

Укх деношка шоай дерригa низаш совдаькад заводе кулгалхоша, партийни организаце, ерригача активо болхлой политически хьинар айдарах, дегаш гlоздаларах КПСС XXVI съезде сийна керда къахьегама толамаш дахийтар дукха пайда эцара. Цу гlулакхашта тхо оарцагlдоах КПСС ЦК июньски Пленуме Леонид Ильич Брежнева яьча къамьтача, боккха чулоацам болаш йолча доклада.

Тха коллективо массехи квартале вlаштта йоа КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Цlе байрахх. Оаха тхоай денхар лоаркl из байрахх карара ца йоалийталгахи лакха айяь лелаелгахи, керда. лакхагlа дола къахьегама толамаш доахилтах. Цу гlулакха эшш мел дола хьалаш долаш да тхо.

Я. ЧАХКИЕВ,
Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» завода производственно-диспетчерски отдела на-[illegible]

ПРОЗОП ДЕКЪАРА

КИТАЙ — МАЛХБУЗЕН ЕВРОПА: КЪОВСАМАШ СОМДЕ ГlЕРТАР

Швеце, Норвеге, Дане в хулаш чакхъяьлар китайски дипломатена керте латтачул Скандинаве мехкашкара турне. Великобритание визит йир цуа хьалхагlа Скандинаве мехка хиннача КНР Пачхьалкхен совета премьера заместитель Кан Шиэнь. Кlира додац ФРГ а НАТО членаш долча мехкашка а моллагlа хинна а китайски цхьа визитер ца хулаш. Политически гlулакхаш зувраша тернаду, пекински эмиссараш Малхбузен Европе ахара хlанз, дуиен халкъашта юкъерча хьалаш чоалхане дийрзача хана къаьстта сихбенна хилар. Фу иийце ух уж цита?

Кхьметтел эггара реакционегlа йолча изданеша надечох а хьадда гуш да, Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъерча гlулакхий дакъе хlанз нийсъенна ситуаци Пекино дунен халкъашта юкъерча гlулакхашка конфронтаце атмосфера сомъе йиш хулийташ долча хlаман хьисапе лерхlаш хилар. Из уйла а йолаш йолаьча пропагандистски кампане иргlа йола оагlув Европерча социалистически доттагlлен пачхахьалкхений а капиталистически мехкий а нхерамзлен хьаштаата духьалъерзаь я. Из гlулакх леладеш китайски дипломаташен пропагандисташен дега оидало ю Европе хlанз шин оагlон инзаш башха совгlен эшашагlен доацаш вlаши нийсденна хилар толхаде гlерташ а Варшавски Договора чудоагlача мехкашта духьалара политика чакхъяхара тlахьехаш а долча хlанз укх сахьате дикка низ кара болча реакциони, антикоммунистически гlозарех.

Ший антикоммунистически гlулакхашца дика дийза долча «Ди Вельт» яхача малхбузехьарча германски газето аллеша хестабу тlемен машарен дакъерча керттерча дешай хьакъехьа атлантически «керий» ярашта гарга йола е геттара цар яраш санна йола позицеш лийца а шоай ма хулла патовски герзашцара низаш хьаллоацеш а бола пекински лидераш. «Геттара цар яраш» санна лархlа йиш йолаш я пекински кулгалхой позицеш Москве хулача Олимпиадана бойкот е гlерташ а социалистически мехкашта экономически санкцеш духьала яхара тlахьехаш а уж хиина хиларагlа.

Из де лерхlаш яр дукха ха йоацаш польски столице хиннача Варшавски Договора чуйоагlача пачхахьалкхений Политически консультативни комитета совещане документа адресагlа яь китайски критика в. Синьхуа яха агентство сое сихьелар Варшаве вlашагlкхийтта хинирий машара хьакъехьара инициатива айрчалкхха а. Хlаьта из хlанз дир цо, Эдвард Герек а волаш Варшаве Л. И. Брежневи Валери Жискар д'Эстени вlашагlкхетаро а хlаьта иштта ФРГ канцлер Гельмут Шмидт Москве вена хиларо а хьахьекхача бесса, Малхбузен Европера бокъонца хlамах санкеташ дола правительственни гlолараш Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъера диалог шеръяра торойий уйлаш еш хиннача хана.

Дика гуш да, китайски политикашта дига латтар альтуризм е Малхбузен Европа халкъий хьашташ лорадар а доацаш. шоай гегемонистски великодержавни гlулакхаш хилар. Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъарча политически конфронтаце, къаьстта а СССР-ан США-ней юкъерчо, хьахулийтаргья пекински стратегашта хетачох, НАТО-ней Варшавски Договорай юкъе тlема конфликт эккхара йола шансаш. Уйлазара хьадоагlаш да Малхбоален - Малхбузен конфликташ иръе а социалистически мехкашцарча конфронтацешта Малхбузен Европа дlатlатетта а гlерташ Пекин хилар. Кхы фу яхилга хила деза «Вlашагlкхийттача Штаташтеи Малхбузен Европаи дакъза даргдоацаш хlама да е тlом болабар, е кулгаш урагlа дахийтар» яхаш Синьхуа агентства ю комментареш.

Шоай аргlанна малхбузехьарча европейски дукхача мехкий доал ду гlозараш а да «китайски карт» ловзаде а шоай моахк «НАТО 15-гlа член ба» яхаш кхайнадеча китайски кулгалхой антисоветски маьхк шоай беххача гlулакхашта пайда эца а гlерташ.

Дувцилга йоацаш баь долаш да. Малхбузен Европа пачхахьалкхенашцарча гlулакха китайски кулгалхоша лелаеча политиках цун халкъашта чlоагlа вулам даргхилар. Цу политико лерlар да вай континент «шийлача тlема» ханарча оиопашка юхачухоаяр, герз хьадара гlулакх сихдара цхьаькха го боахкийтилга.

Доминик ЛЕНЬСКИЙ,
польски публицист.
(Интерпресс — АПН).
Варшава.

ЯЛАТИЙ ДУХЬА САННА ДОАКЪАРИЙ ДУХЬА А

Массе метте шортта доакъар lалашдергда вай аьнна «Шалинский» совхоза къахьегамхоша дlайолаь почин хьал а лаьца укх шера доакъара запасаш lалашъяр духьа шерра къовсам боаржабаьб «Чечингсхотопром» яхача объединене боахамаша. 1979—1980 шерашка доахаига lадакккхийта оттаро дlаьккха а хьахьенхар, боахамашка кхоачам боллаш доакъар ца хилча зулам дала тарлуш хилар. Цудухьа хlанз, уж дерригa гlулакхаш теркал а даь, объединене совхозий къахьегамхоца гlожек мошей доакъар кийчде доладаьча хьалхарча деношке а дезз шерра социалистически ях йоаржайир доакъарий база хьаяра гlулакха тарлуш мел дола динадараш де. Вайьда из, кхыча тайпара хила йиш йолаш а дац, хlана аьлча ховлахета мича тиллай тха системах «Скотопром» яха цlи. Шерагара шераге дахагlча боараме, промышлении ларда тlа, шортта белок йоалача тайп-тайпарча дарегlча доакъарашца дулх даха дезаш да тхо.

Дlанхача шерашкарчул дикагlа балхаш вlаштlехьдаькха кийчдеш да укх шера доакъар. Шера планагlа кийчъе лаьрхlача 13700 тонн аьлах укх шера 7 июль хьатlакхоачаш кийчъяь яьинаар 5000 тонн гаргга е 36 процент, 4000 тонн сенажах 4150 тонн (план тlехкхоачашъяьй хlанзле а), 1600 тонн витаминни-баьцай хьоар 760 тонн — планах ах хlана дац аьнна. Ка бола ялаташ чуэцара комплексаш болх вlаштlехьбаиккхар бехьан долаш хlана сихача томпашпа лел кхашкара ча арадоаккхилгеи цунах аргlаш делгеи.

Объединене совхозаша планагlа лаьрхlачул дикка дукхагlа кийчде лаьрхlад доакъар, цу тайпаре тороваш йолаш а я, хlаьта царех тар ма лу дукхагlа пайда а эдаргба.

Гlожа доакъар (йол) кийчделга сихагlен болх дикагlа вlаштlехьбаьккхаи лел 1850 тонн шера планах из хlанале а 1030 тонн е 55 процент совгlа кийчдаьча (цу тlа а йол керттерча даькъе люцерьнахи вlашагlъаьлча горохахи ненахи яьнка тlехдина а я) «Куларинский» совхозе. «Калауеский» совхоза коллективо 1950 тонн планах тlехдикача аьла 950 тонн кийч а яь, фермаш йолчча хьатlаззай, планагlа 1500 тонн кийчъе езаш хиннача метте, цо лоацача хана тlехдикача сенажа 1700 тонн еллай бетонировании кlоагашка. Надтеречни района «Гвардейский» совхозо планагlа 1000 тонн йолла езаш хинна сенаж хlанзле а 2200 тонн еллай, дlахо йоллаш а латт. Балхаш дlанхача шерашкарчул дикагlа вlаштlехьдаькха кийчду укх шера витаминни - баьций хьоар Грозненски района «Загорский» совхозо, из маьхера продукци яккара ерригача торонех пайда эцача. доахан дlахо хедечех кхоабачи Ножай - Юртовски межколхозни объединене. Цо наькъашта йистера, кхашта гонахьара баьцаш, ушалlацкара моша эрз хьекх. Белгалданкха доагlа, укх шерара хаоттама хьалаш доакъар кийчдераштa аьттув болаш хилар. Хlаьта хоза эттача хана хlара сахьатах ма хулла дикагlа пайда а эц цар. Хlаьта наха техникех хаоттама хьалаш тернал а деш оарцагlдоахача моттигашка гlулакхаш дикагlа лел, производственни толамаш доккхагlа хул.

Гlулакхаш во лелац эггара хьалха социалистически ях йоланьрий — «Шалинский» совхоза къахьегамхой. Цига планагlа шера 1500 тонн кийчъе езаш хинна йол хlанзле а 700 тонн гаргга кийчъяьй, хlаьта из ферме хьатlа а аза, аргlаш а даь дlаоттаьй, лораедlеннай. Цу совхозе доакъар кийчдеча дика къахьег механизатораша Я. Абдулаева, С. Мачураева, Х.-А. Осмаева, Г. Арсанукаева, цар, оалаш ма дарра, са белгало яьча деиз дlаболабале боад къовлабаллалца къахьег. Доакъар кийчдара балхаш дика вlаштlехьа а даьха дlайолеенача цу совхозерча вов. Абдулхамидов керте латтача специализировании комплексо. хаоттама хьалаш дика доацашехьа а. къаьстта а июнь бетта хьалхарча шин кlиранна. аьттув болаш денача сахьатех пайда а эцаш, йол кийчъяра месячник кхоачашдаьд. Доакъар кийчдеш барашта дика культурно-бытовой хьалаш вlаштlехьдаьхад укхаза. хlара деина балха итогаш ю, вышелаши яхы совгlаташи телаш белгалбоах хьалхалаттараш, тlехьабисараш лехк.

Шоай хьинар ца ходеш къахьег доакъар кийчдеча Элихаджиев Мухади, Исраилов Абуязид, Исраилов Юнус, доакъар кийчдеча звеной звеньевой Ибрагимов Магомед санна болча «Красноармейский» совхоза механизатораша а. Укхаза хьоар дакхара мел йолча торонех пайда эц — гамех, хьакъистача ялата буртигех, наькъа йистошкара, хьун оасашта гонахьара хьекхача баьцех, и. кх. дl.

Бакъдар, аьлча нийса хургдацар, доакъар кийчдара гlулах, къаьстта а цуя дикалгa дилача, тха объединене дерригача боахамашка дика лел яьхача. Халакете а, «Сунженский», «Надтеречный» совхозаш санна долча боахамашка шоргига леладу доакъар кийчдара балхаш, вlаштlехьа даханза дола хlамаш дукха да укхаза. доакъар кийчдара дикагlа йола ханаш карара ювлийт, тlаьхина баьцаш йокъалу, хlаьта хьекхараш а хьагул ца еш яда, аргlаш а ца деш, цу тайпара йов доакъара дикал. Гураха дийна кlа чуайцача кхашкара ча хьагул ца деш тоаду, цунах барrбола пайда лох а беш, иштта дlалаьца доададу чуэццарца аха дезаш дола кхаш. Дерригача боахамийн объединенех кулгалхоша, доакъар кийчдара дикагlа йола ханаш ца а тулийташ, долча хlама де деза 1980—1981 шерашка lан заманахьа тайп-тайпарча дикача доакъарашца хlайбаш кхоачам хилла lалашдара. Тlаккха тешшаме йиш хургья 1980—1981 шерашка хьайбай продукци дукхагlа яккхеи кийчъеи, КПСС XXVI съезда даха ма доагlара накъадаха.

М. АБУБАКАРОВ,
«Скотопром» яхача Нохч - Гlалгlай объединене начальника зам-[illegible]

Керда фильм

ТИЙША БОЛХ ЧАКХБАЛАЦ

...Лифт лелача шахта чу болх беш саг воалл. Цхьанна а саго ца зуьш висача цхьанне, машинни отделене чу а ваьнна, цу юкъа рубильник болх бе йолайолийт. Сихха лаьхера Іочуйолалу лифт. Табло тІа леталу «6... 7... 6...» яха цифраш. Шахта чу воаллачун вахара ункара кхерам тІебессаб. Цхьабакъда, тІеххьарча секунда лечара воал из. ХІаьта лаьрххІа уйла а йолаш саг ве гІийртар гуча ца воалаш аус.

Цу тайпара из гучавалац Сангинов Іумар шоалагІа ве гІертача а. Ха яьчул тІехьагІа наькъагІа ІовоагІача Іумаран цун новкъостаи сиха хьахка йоагІа машин тІатох цо. Ираза дийна бус новкъостий. Малав-те селла чІоагІа Сангинов вийна дІаваккха ваьнна оарцагІваьнна хьувзар?

Кхетаде хала дац вай дувцаш дола фильм детективни жанрагІа долга. Цун автораш вай теркам тІаоза гІерт къайлен йордув тІатесса долча фильме даржача гІулакхаштa. ХІаьта дерригнох фильм чакхдаллалца кхетарг а бац цунга хьажа баьхнараш.

...Советски Таджикистанерча вай доазон тІа пограничникаша хьалоац шин диверсант. Царех наІ — Сангинов Іумар шийл лоІамагІа хьанарзвоагІа. Духхьашха шийгара лотгъам эдача хана цо мукІарел ду, басмачаша нинагІа доазол дехьа дІавигача шийна да ваьхача лаьтта цІаверзар духьа ше советски доазун хоададе раьза хиннилга. Цо хьадийцар керда группа хьеккачалехьа гидроэлектростанци эккийтара эшаш дар хийчлелга тІадилла цо вайталга. Цхьабакъда, группе хьанхача оае ха я доазол дехьарча разведка ревидента цІи а хоаш вац из.

Цо дийцачунга хьожача гучадаьлар цо бакъдар аьннилга. Цунна бокъо лу Таджикистане ваха а хьаьнала къахьега а. Цо новкъостал деш гучавоаккх резидент, боахабу моастагІий тийша болх.

«Таджикфильм» киностуде С. Александровен Е. Итовен сценарегІа «Стрельба дуплетом» яха из фильм оттадаьд режиссера М. Ари[illegible].

СУРТА ТІА: кинофильмацара кадр.

Олимпийски курьер

Таллине болх бе Іолаений олимпийски парусни центр. Массанена в хетачох дунен тІа эттара дикагІа ярех я из. Таллински заливе Пирит яха хий заливачу кхоаччача лоацача хана хьалъльй гаванаш, эллингаш, яхт-клуб, пресс-центр, олимпийски юрт, гостиница, итташ гІоица дола гІирсаш.

Хоза я форда залива тІа гІолла лелача Іалальмате дохкхача лайнера тара йола керда комплекс. Цун керттера дар — из паргІатеи хІанзарча кино дІадехарашка хьожітай хилар да.

Таллински заливе Іалама хьалаш дика хилар, штормаш тІа ца кхоачаш хилар, боараме мух хьенхаш хилар бахьан долаш дукха хана деца дукен тІарча дуккхача мехкашкарча яхтсменай теркам тІаозаш хинна из. ХІанз укхаза цара дика моттиг кийчъяьй — дукха йоккха йоаца, хоза, паргІата парусни центр. Гавана акваторе дІалоац 193 эзар квадратни метр, причалий дІоахал — 1440 метр.

Беррига а 51 бутт мара бакйханзар Таллине керда комплекс хьалъеш. Из рекордин ха я. нагахьа санна цига даьча балхий дукхалтен уж дика кхоачашдарген хьежача.

СУРТА ТІА: олимпийски парусни центр.

Ю. ВЕНДЕЛИНА,
В. РДЬКО,
П. КУЗНЕЦОВА
сурт.
ТАСС фотохроника.

Назранерча № 14 йолча СГПТУ организаторски, идейно-политически болх тІаберзабь бе дешара-материальни база тоаяра, дешархой Іилман мировоззренех кхебара, цар общественни а къахьегама а хьинар лакхдара, ахь-задел долаш, дийнача тІакхувш детазача гІулакхашта духьала болаш уж хьалкхебара, кагирхошта идейно-политически, къахьегама, интернациональни, патриотически кхетам балара. Из болх боагІача бесса дІабахьара дика гІо новкъостал ду тхона собранешка а еш цар уж лекцеш. Укх тІеххьарча шин шера цу темах лаьца кхо бІаь совгІа лекци доклади йийшай цар. Цига хьинаре дакъа лоац «Знание» яхача общества лектораша М. А. Ведзижева, А. А. Измайлова, А. Н. Рыбакова, Л. М. Оздоева, И. А. Таркова, М. С. Гиреева, кхычар.

Каст-каста хул училище районерча дикача нахацара, производстве хьалхалаттаршцаре, тІема а къахьегама а ветеранашцара віашагІкхетараш, тайп-тайпара темати-

КХОАНЕН ЙОАКХО ЕШ

Л. И. Брежнева «ЗІамига лаьтта», «Юхадийкдалар» «Целина» яхача книжкаш. Училище мел йолча группашка дерра Іомадаьд уж книжкаш.

Дешархошта хьахаре, царга кхетам балара, къахьегама тІаккхуш уж хьалкхебара болх тоабар духьа оаха віашагІъеллай тхоай училище семинарски группа. Массехк шу да цо болх бу. Иштта, укх тІеххьарча шерашка цига Іомайир «Вай замех пролетарски интернационализмах бола марксизма-ленинизма хьехамаш», «ДегІаеяа социализми къамаш», «КПСС идеологически балха актуальни декхараш» яха теоретически проблемаш. Цу проблемех лаьца каст-каста хул тха училище теоретически а практически а конференцеш. Духхьал укх чакхдаьннача дешара шера хилар тхаьцига тайп-тайпарча темаех лаьца йола уж конференцеш. Цу конференцешка кийчъяьхар ткъо гарга реферати доклади. Дикен чулоацам кІоарга болаш яр Л. И. Оздоева «Демократи дегІаяре», М. С. Гиреева — «Ленински идеяш планета тІа котъялар», И. А. Таркоева — «КПСС XXV съездо вай хаиарча этапе шин социально-экономически система идеологически къовсамах лаьца» яхен кхьйолен рефераташ.

Теоретически семинаро дикка новкъостал дир интернациональни доттагІала клуба болх тоабара. КИД тха училище хьайийллай 1975 шера. Цу хана деиз вай мехкарча училищай дешархой, хьехархой коллективашца доттагІал тассара дикка опыт Іоаьй оаха, дукха хІамаш да клуба карагІдаьнна. КИД-а довкъопхоша бувзам лелабу Курган, Грозный, Брест, Горький, Чирчик, Орджоникидзе яхача городашкерча тхаьо санна йолча училищашца. ХІаьта Къилбаседа-ХІирий АССР-ча № 1 йолча СГПТУ-цеи Назранерча № 27 йолча ГПТУ-цеи віашии цхьана чакхйоах оаха общественно-политически мероприятеш, каст-каста віашагІдетталу, тематически, салаІара сайренаш а ю.

Интернациональни кхетам балара болх тоабаре училище дикагІа йола кхойтта хьехархо юкъеподаш йола лекторски группа віашагІъеллай. Дешархой группашка йийша ца Іеш, базови предприятей болхлой болча, даьй-нанойчеси сайренаш, концерташ, спортивни яхьаш. Иштта, укх тІеххьарча хана № 3 йолча группе хилар «СССР халкъий музыка» яха сайре, хІаьта № 11 йолча групперча дешархоша бокхача безамца тІаийцар Ахриев ГІанура цІерагІча «Электроинструмент» заводи хьалхие лелаеш йоза болхло З. А. Мальсагова «Сакъердамеи массанена дика пайда луш чакхдаьлар В. И. Ленин вай 110 шу дизаре хетадаь тха выпускникаца. СССР Лакхехьарча Совета депутатаца М. С. Дзарнотовца хинна віашагІкхетар. Каст-каста хул училище тІехдаьа дешаш бола дешархой. Нохч-ГІалгІайчене а мехка а дика толамаш даьха бола тха спортсменаш безбелга. Иштта, укх денош тІехдика дешаш хиннача ткъаьх совгІча саго дІаелар «СССР профтехобразоване системе тІехдика дешархо» яха ВЛКСМ ЦК знакаш. Цар на юкъе ба Хашагульгов Хьасан, Евлоева Фердос, Шаманов Юрий, Муслаурова Аьсет, Алиханова Зина, Дидигов Асхьаб, кхыбараш.

Дика лел тха училище физкультурно-массови болх а. Республика а мехкарча а яхьашка дика аьттув баьннаб цхьаболча тха спортсмений. Соахка тхаьцига дийша баьна Кокурхоев Мухьмад, Цолоев Іийса, Оздоев Іалихан укх шера кІалтохаргах латаш Россе чемпионаш хиннаб. ХІаьта училища дешархоша Кодзоев Ювсапа, Цороев Ахьмада дзю-дох Нохч-ГІалгІай АССР чемпионий цІерагІ яьхай.

Дешархошта кхетам балара балха эффективность тхова гучаьлшай дешархой идейно, духовно, нравственно дегІабахкарда, парте-политиках дика кхеташ, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш уж хиларда. Дешархошта хьехилга, царна кхетам лугга, къахьегама уж кийчбелга советски халкъа дикача традицешца цхьана дувзаш, тха хьехархой коллектива віашіІехьдаьннад берашка дикагІа дешийта, цар дисциплина, училища дешара процесс дикка тоне.

Ю. АРАПИЕВ,
Назранерча № 14 йолча СГПТУ директор.

ФУТБОЛ

ХОЗА КОТАЛО

КІезига яц «А» класса шоллагІча лиге товзалах дикка кхийна, наха тоам хургболча тайпара сакъердамеи ярех ловза хоаш йола командаш. Къаьстта из ала доагІа кхоалагІча зоне «Терекаца» тІеххьара шин ловзар чакхдоаккхаш хиннача «Машукахи» «Уралацахи».

Цу шин командацара віашагІкхетараш «Терека» цхьатарра аьттув боалаш чакхдаьннадац. Нагахьа санна «Машуко» Грознера хала йиккха а цхьа очко йихьале, «Уралай» 1:4 йолча йоккхача счетаца яйша яхар вайцигара. Дале а, керттера ше дерхІаш дар шийца ловзача команда наІарашка долха лоацагІдола наькъаш лохилга долга хьахьекхача «Уралаца» ловзаро Грознерча дукхача футбол езарий теркам тІаззар. Иштта, хьалхарча минуташка деиз віашагІкхетар чакхдаллалца тІах аьнна болаш, хьинаре фусамдаьй наІарашта тІагІерташ лайзар Элистера баьхка футболисташ.

ХІаьта фусамдай? Дукхьал шоай стадионе уж ловзаш хиларо а из матч чемпионата хьалхарча акдаькъе тІеххьара хиларо а дІадехар паргара шоай аьттув кадай атакаш ярца цар лехилга. Ала йиш яц юххьанца а деиз из кхоечашде «Терек» тІертацар аьнна. Дале а, шоай наІарашка долха наькъаш тешпаме лорадара а дуаха йоакхо е йийзар цун. Къаьший хьинар долча форвардашта дикка духьалъэттача «Терека» защитии мугІарашта юкъе къаьстта белгала вар массанахьа а кхоачаш, ма дарра аьлча, цхьакхa гІалат шийгара ца доалийташ лайза команда капитан В. Талгаев.

Из вар цу матча счет хьайиллар а. 19-ча минуте хьаьший защитникех цхьанне шоай штрафной майда чу бургацах кулг кхийттачул тІехьагІа, пенальтех гол чу а тохаш. «Терек» хьалхаьнкхар цо.

Цул тІехьагІа командаша аргІ-аргІагІа дукха атакаш ешие а царех цхьанне кхы гол чу ца тохаш чакхьелар хьалхара тайм. ШоллагІа тайм дайолалуше а шоай совле дІачІоагІагІъе йиш йолаш бар фусамдай. Цхьабакъда, Н. Косенкова говзза шийга хьаенна бургац штангах тох В. Соколова. ХІаьта хьаьшашк 61-ча минуте счет ниийсъю.

Цул тІехьагІа мара дІадоладалазар матта керттера дакъа. Ловзара 72-ча минутагара деиз 83-ча минутага кхаччалца віаштта кхо гол чутехар фусамдаьша. Из кирагІдаьнараш бар О. Хохленков, А. Шулаеви, Ш. Джунидови. Аьа доагІа, царех хІараяр командо кхетамца гІаштІехьъяьхача комбинацеех хьадаьна беркат хиннилга. Цудухьа, шеко йоацаш, нез болаш йола команда счет 4:1 йолаш эша а еш. «Тереко» хоза яьккха котало яр из.

С. ПАРЧИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ГРОЗНЕНСКИ УЧЕТА МЕХАНИЗАЦЕ ТЕХНИКУМО ДЕША ХЬЕХ

8-гІен, 10-гІен классаш чакхъяьккхараш 1980 — 1981 дешара деша дийнахьарчен заочни отделенешка деша дІаэцалга дІахоьйт Грозненски учета механизаце техникумо.

Дийнахьарча отделене деша дІаэц укх специальностех:

1. **Техник-электромеханик.**
2. **Учета механизаци яра техник** (алхха 10 класс чакхъяьккхараш).
3. **Промышленни учета бухгалтер.**

10 класс чакхъяьккхарий группагара заявленеш дІачуийо 15 августе кхаччалца.

8 класс чакхъяьккхарай группагара — 31 юле кхаччалца.

Деша дІаоттара экзаменаш дІаяла еза:

8 класс чакхъяьккхарий: **эрсий мотт** (диктант), **математика** (устно).

10 класс чакхъяьккхарий: **эрсий мотт** (сочинени), **математика** (устно).

Заочни деша дІаэц алхха 10 класс чакхъяьккхараш укх специальностех:

1. **Промышленни учета бухгалтер.**
2. **Учета механизаци яра техник.**

Заявленеш дІачуийо 9 августе кхаччалца.

Деша дІаоттара экзаменаш дІаяла еза 10—20 июлех, 10—20 августех: **эрсий мотт** (сочинени), **математика** (устно).

Городе ца бахараша общежити лу.

Техникума адрес: 364060, г. Грозный, Кирова проспект, 8.

КАГИРХОЙИ МЕХКАРИЙИ!

№ 4 йолча Грозненски профессионально-технически училище 1980—1981 дешара шера дешархой деша дІачуэцалга

ДІАХОЙТ

8—10 класс чакхъяьккхараш.

Дешара ха 1—3 шу.

Укх профессех:

1. **Мехкдаьттен гази йоаккхача скважинашта эксплуатационни разведочни бурув тоахча бурильщика гІоалча.**
2. **Буровойшта гІулакх даш йола электромонтер.**
3. **Электрогазосварщик.**
4. **Слесарь-авторемонтник.**
5. **Химически анализа лаборант.**
6. **[illegible]**
7. **[illegible]**

Училище кийчъю «Грознефть» объединенена кадраш. Деша баІІача хана дешархой Іалашбу мах боацаш обмундированеца, кхачаца, учебникашца, общежитеца. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагІа доагІача юкъарча алапех 33 процент царе дІател. Училище деша вагІаш лаьккха ха къахьегама стажана дІалоарх. Дешар хьехаш бе юкъера технически лакхерен образовани йола мастераш. Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебоалаш дІалуш йола экзаменаш толлие дІаенна а болча кагирхошта юкъера образовани кхахарех дола аттестати профессегІа разряд еша дола аттестати дІалу. Училища чакхъяьккхараш шоай специальностагІа городе Грозне болх бе дІахьожабу.

Училище деша отта безам болчар училища директора цІерагІа хьачудала деза ер документаш:

Заявлени,
Образоване хьаьнъехьара тешал е аттестат,
вахача моттигера справка,
ваьча хенах дола тешал е паспорт,
3х4 размер 6 фотокарточка.

Документаш хьачуийбу хІара дешна Іуйрайна 8 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца.

Занятеш дІайолалу 1980 шера 1 сентябре.

Хьамсара доттагІий! Тха училище деша отта!

Из чакхъяьккхачул тІехьагІа оашош хержача специальностагІа йоккха говзал йола болхлой хургда шоах, хІаьта юкъера образовани а хургья шун.

Училища адрес: г. Грозный, 364029, 12 участок, ГПТУ-4. Автобусаш № 13, 24, 25, трамвай № 5, «12 участок» яхача уж соцача кхаччалца.

Кагий нах Ленинграде деша хьех

№ 107 ЙОЛЧА ЛЕНИНГРАДСКИ ГОРОДСКОИ ЮКЪЕРЧА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ

«Ленгазтеплострой» трестерча ПТУ-107 дІахоьйт 1980 — 1981 дешара шера училище деша спортсменаш дІаэцаш хилар.

3 шера дешаргдолаш дІаэц укх **специальностех: бульдозера машинист, экскаватора машинист, гІишлоин кехъькйий машинашта ремонт яра бола слесараш, газоэлектросварщикаш.** Цига дІаэц 8 класс образовани йола кагий нах.

1 шера дешаргдолаш дІаэц укх **специальностех: каткий машинисти асфальтоукладчики, слесарь трубопроводчик.** Цига дІаэц 18 шу даьнна а кхы боккагІа а бола 10 класс образовани йола кагий нах.

Училище болх беш я секцеш: **бокс, яйга атлетика, футбол, баскетбол, кІалтохаргах латар.**

Спорта профилирующи тайпа: **Дзю-до яха кІалтохаргах латар.** Спорта цу тайпагІа бола училища дешархой Іалашбу хІензарча хана тренировкана мел эшача хьалашца, йоккха говзал йолча тренерашца. МоллагІча спорта тайпагІа: кІалтохаргах латарах яйгача атлетиках, футболах, баскетболах, боксах спортивни разряд йолаш бола кагий нах конкурс йоацаш деша дІачуэц.

Училище дІачуийцараш **Іалашбу мах боацаш дика кийчъяьча общежитецеи дийнахьа кхоаза буача кхачанцеи.**

Производственни практика йолча хана беррига дешархошта цар даьккхача **алапех 50 процент царна дІател.**

Училище чакхъяьккхачул тІехьагІа **Ленинграде болх бе моттиг а лу, моллагІча вузе деша ваха торо а лу.** Училище чакхъяьккхачул тІехьагІа **хургдола алапа 200 — 250 сом да.**

Училища адрес: 195274, Ленинград, Учительски ул., 3.

Телефонаш: 538-20-57, 538-06-54.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Л. Н. ТОЛСТОЯ ЦІЕРАГІЧА
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТО ДІАХОЙТ
1980—81 ДЕШАРА ШЕРА СТУДЕНТАШ ДІАХО А ДЕША ДІАЭЦАШ ХИЛАР ДИЙНАХЬАРЧА ОТДЕЛЕНЕ ДЕША ДІАИЙБУ УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ:

Эрсий мотти литературех; эрсий мотти литературей, нохчий мотти литературей; эрсий мотти литературей, гІалгІай мотти литературей; романо-германски меттаии литературех (немций, английски, французски); истори, физика, биологи, хими, географи, математика.

ДЕШАШ ЯККХА ЕЗА ХА — 5 ШУ.

«Бухгалтерски учет» яхача специальностах: а) промышленностера бухгалтерски учет; б) юрта бовзамера бухгалтерски учет; физически кхетам балар.

ДЕШАШ ЯККХА ЕЗА ХА — 4 ШУ.

Деша дІаоттара луш йола экзаменаш юкъерча школа бовране укх предметех хул.

«Эрсий мотти литературей» яха специальность — эрсий меттаи литературанех (яздеш а дувцаш а); СССР истори (дувцаш), кхычa мехкий мотта (дувцаш);

«Эрсий мотти литературей, нохчий мотти литературей» яха специальность — эрсий меттаи литературанех (яздеш), СССР истори (дувцаш), нохчий меттаи литературанех (яздеш а дувцаш а);

«Эрсий мотти литературей, гІалгІай мотти литературей» яха специальность — эрсий меттаи литературанех (яздеш), СССР истори (дувцаш), гІалгІай меттаи литературанех (яздеш а дувцаш а);

«Романо-германски филологи» яха специальность ше хьахержача мотта, эрсий меттаи литературанех (яздеш а дувцаш а); СССР истори (дувцаш);

«Истори» яха специальность — СССР истори (дувцаш), эрсий меттаи литературанех (яздеш а дувцаш а), кхычa мехкий мотта (дувцаш);

«Математика» яха специальность — математика (яздеш а дувцаш а), физика (дувцаш), эрсий меттаи литературанех (яздеш);

«Физика» яха специальность — физика (дувцаш), математика (яздеш а дувцаш а), эрсий меттаи литературанех (яздеш);

«Биологи» яха специальность — биологи (дувцаш), хими (дувцаш), математика (дувцаш), эрсий меттаи литературанех (яздеш);

«Хими» яха специальность — хими (дувцаш), физика (дувцаш), математика (дувцаш), эрсий меттаи литературанех (яздеш);

«Географи» яха специальность — географи (дувцаш), СССР истори (дувцаш), математика (дувцаш), эрсий меттаи литературанех (яздеш);

«Бухгалтерски учет» яха специальность — эрсий меттаи литературанех (яздеш), математикаш (яздеш), СССР истори (дувцаш), географи (дувцаш);

«Физически кхетам балар» яха специальность — эрсий меттаи литературанех (яздеш), биологи (дувцаш), хими (дувцаш), специальностагІа (нахьдар, спортивни гимнастика, яйга атлетика).

Юкъерча школай медалисташеи юкъера специальни дешара заведени тІех дика дешаш чакхъяьккха диплом долаш берашеи деша дІаотта профилирующи дисциплинагІа цхьа экзамен мара дІаяла езаш.

Юкъера дешара заведени «тІех дика», «дика» оценкаш йолаш, юкъерча образоване документа тІа юкъера оценка 4, 5 бал йолаш а кхы лакхагІа йолаш а укх специальностех: физика, математика, эрсий мотти литературех, эрсий мотти литературей нохчий мотти литературей, эрсий мотти литературей гІалгІай мотти литературей, хими, биологи деша воагІаш вар университете дІаэцаргва 9 баллол кІезигагІа йоацаш деша дІаоттии дІалуш йола шин экзамено цо дІалой.

Цу тайпарча абитуриентий деша дІаоттиш экзаменаш дІаяла еза укх специальностех:

«Физика» — физика (дувцаш), математика (дувцаш);

«Математика» — математика (яздеши дувцаши);

«Эрсий мотти литературей» — эрсий мотт (яздеши дувцаши);

«Эрсий мотти литературей, нохчий мотти литературей» — нохчий мотти литературей (яздеши дувцаши);

«Эрсий мотти литературей гІалгІай мотти литературей» — гІалгІай мотти литературей (яздеши дувцаши);

«Хими» — хими (дувцаш), физика (дувцаш);

«Биологи» — биологи (дувцаш), хими (дувцаш).

ДЕША ДІАЭЦАРА ПОРЯДОК:
ЗАЯВЛЕНЕШ ДІАИЙЮ 31 ИЮЛАГА КХАЧЧАЛЦА.

Деша дІачуэцара экзаменаш — 1-ча августера дена 20 августе кхаччалца.

Заявленеш дІачулу университета ректора цІерагІа (дІаязъю цига). Заявленеца хила деза ер документаш:

1. Юкъера дешар дийша хилара документ (подлинники).
2. Вузе деша дІаоттара йола предприятей е учреждеией кулгалхоша, общественни организацешка кулгаш а яздаь тешал деш йола характеристика.
3. Предприяте е учреждене администраце печать тоІаь а кулгаш лаьдаь а долча къахьегама книжка тІара хьайийца йозув (балха болчарна).
4. Медицински справка (форма № 286).
5. 5 фотосурт (боарам 3х4).

Шоаш хьакхьачча хьагойт паспорт, военни билет е приписной тешал (эскаре бига ха тІакхоччар).

СССР ГІерангарча Ницкашкара мукъабаьннарча эскара даькъа командоване яина характеристика [illegible].

Студенталла дІаязбу 21 августе дена 25 августе кхаччалца.

Университета адрес: 364007 г. Грозный, ул. Шерипова, 32, приемни комисси.

Университета ректорат.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 июль.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.05 — Эстонски радио «Вигримигри» яхача берий вокальни ансамбла концерт. Таллингара передача.
9.35 — «Пхе гІапара истори» яха документальни фильм. 2-гІа сери.
11.05 — Города Орела баяннстий трио дІалоиа. Йистеяьча — передачаш.
14.30 — Керданараш.
14.20 — Праґсан республика къамаи цІейга — республика къаман Дента. Прага каькъа мистерии хьакъехьа дола «Дадчан га» яха документальни фильм.
15.20 — М. Глинка. «Йоккха секстет».
15.45 — «Архангельскоє» яха музей-усадьба».
16.35 — «Электроника тамашийна хІамаш» яха берашта йола телевизионни кукла сериейи художественни фильм. «ХІаьи долаш кхетар» яха телевизионни докумен-тальни фильм.
17.40 — «Арене яхеза віашагІакхетар» яха телевизионни документальни фильм.
18.35 — «Дерринга ца дош». Кинажурнал.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Хьалха ювзраш.
19.10 — «Къахьегама сийлекха хьалхьалаттараш».
19.25 — «Хьан кез шайхаз деха баьхазар» яхача телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Хаь».
21.35 — Документальни киноэкран. Ази, Африкан, Латински Американ мехкаий дунен халкъашта юкъерча кхолагІча кинофестиваль хьакъехьа. Йистеяьча — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

16.30 — Юрта бахааьй балхлошта йола кинопрограмма.
17.35 — «Халкъа депутатий советашка».
18.10 — «Нохч-ГІалгІайчу гІоада».
18.30 — КПСС XXVI-ча съезда наьъа долхаш. Грозненски района «Заря» яхача совхоза коллективе (нохчий меттала).
19.00 — «5-гІа студи».
20.00 — Бийса даьккхаьа хийла шун, берашт.
20.15 — «Олимпиада-80».
21.00 — С. Прокофьев. Концерт [illegible] 5-гІа бола симфони.
21.40 — «Аьшка дохзарош» яха телевизионни художественни фильм.

18 июль.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.05 — «Хьан кеп вийнхар деха баьхазар» яха телевизионни художественни фильм.

[illegible]

II ПРОГРАММА

12.00 — «Зорька» яхача пионерски лагера дешархошца йоазоншой віашагІкхетар.

[illegible]

21.10 — «Самцвет» гІаттар хьеленаьа» яха телевизионни художественни фильм.
22.25 — «Тахан дунен тІа».

РАДИО

17 июль.

6.40 — Юрт: гІуллакхаш а дехкараш а (гІалгІай мет.).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
8.25 — Шун лехар кхоачашду наха. Концерт (гІалгІай мет.).
9.15 — «Общественни порядкана латтіа» яха радиожурнал (эрсий мет.).
9.35 — Ашараш (эрсий мет.).
9.45 — Агитатор кхайтІарча стаже. Беседа (нохчий мет.).
10.00 — Передачай программа. Хаоттанна бола хоам (эрсий мет.).
10.01 — Литературни Нохч-ГІалгІайче (гІалгІай мет.).
10.20 — Ашараш (нохчий мет.).
10.30 — Къахьегама дисциплини нравственни лоралІам (эрсий мет.).
10.45 — Хьинар долча вахара ловзиш. Беседа (гІалгІай мет.).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай мет.).
18.30 — Хоамаш.

Хоттамаш

Тахан республике гІоллеи Грозне хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 23—28, Грозне 26—28 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 15—29, дийнахьа 25—30 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта бовзаме — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00268. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3431.